

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE

Štrasburk, 10. dubna 2012

MIN-LANG (2012) 3

EVROPSKÁ CHARTA PRO REGIONÁLNÍ A MENŠINOVÉ JAZYKY

Zpráva Výboru expertů předkládaná Výboru ministrů Rady Evropy v souladu s článkem 16

Druhá zpráva

ČESKÁ REPUBLIKA

V souladu s článkem 16, odstavcem 3 Charty, Výbor expertů Evropské charty pro regionální nebo menšinové jazyky předkládá svou druhou zprávu o aplikaci Charty v české republice Výboru ministrů Rady Evropy. Zpráva obsahuje návrhy doporučení, která budou zaslána Výborem ministrů České republiky. Česká vláda měla možnost obsah komentovat v souladu s článkem 16, odstavcem 3 Charty.

Evropská charta pro regionální a menšinové jazyky poskytuje kontrolní mechanismus pro hodnocení, jak je Charta aplikována v jednotlivých státech s tím, že tam, kde je třeba, dává doporučení pro zlepšení legislativy, politik a praxe. Ústředním prvkem tohoto procesu je Výbor expertů, založený podle článku 17 Charty. Jeho hlavním cílem je podávat zprávy Výboru ministrů o jeho hodnocení souladu státu se svými závazky, zkoumat skutečnou situaci regionálních nebo menšinových jazyků ve státě a tam, kde je třeba, vyzvat stát, aby postupně dosáhl vyšší míry odpovědnosti.

Pro usnadnění tohoto úkolu Výbor ministrů přijal v souladu s článkem 15.1 osnovy pro následné pravidelné zprávy, které je stát povinen předkládat generálnímu tajemníkovi. Zpráva má být státem zveřejněna. Tato osnova vyžaduje, aby stát podal výpověď o konkrétních aplikacích Charty, obecné politice pro jazyky, které jsou chráněny podle části II a v detailnějším pojetí o všech opatřeních, která byla podniknuta pro aplikaci ustanovení, vybraná pro každý jazyk chráněný podle části III Charty. Prvním úkolem Výboru expertů je tedy prozkoumat informace, obsažené v pravidelné zprávě pro všechny jazyky na území daného státu.

Rolí Výboru expertů je zhodnotit existující zákony, vyhlášky a skutečnou praxi v každého státu, týkající se regionálních a menšinových jazyků. V souladu s tím nastavil své pracovní metody. Výbor shromažďuje informace od úřadů a nezávislých subjektů v rámci státu, aby se tak pokusil získat spravedlivý pohled na celkovou jazykovou situaci. Po předběžném zkoumání úvodní pravidelné zprávy Výbor expertů předloží, je-li třeba, řadu otázek každé straně, aby získal dodatečné informace od úřadů ohledně záležitostí, které pokládá za nedostatečně rozvinuté v samotné zprávě. Tento písemný proces je zpravidla následován návštěvou daného státu delegací Výboru expertů. Během této návštěvy se delegace setkává s orgány a sdruženími, jejichž práce je úzce spojena s užíváním relevantních jazyků, a konzultuje úřady ohledně záležitostí, na které byla upozorněna. tento proces sběru informací umožňuje Výboru expertů efektivněji zhodnotit aplikaci Charty v daném státě.

Po dokončení tohoto procesu Výbor expertů přijme vlastní zprávu. tato je následně předložena Výboru ministrů spolu s návrhy doporučení, která se Výbor ministrů může rozhodnout zaslat jedné nebo více stranám, dle potřeby.

Obsah

Kapitola 1 Základní informace	4
1.1. Ratifikace Charty Českou republikou	4
1.2. Práce Výboru expertů	4
1.3. Prezentace regionálních a menšinových jazyků v ČR.....	4
1.4. Obecný právní rámec.....	5
1.5. Obecné problémy vyplývající z hodnotící zprávy.....	6
Kapitola 2 Závěry Výboru expertů ohledně toho, jak české úřady reagovaly na doporučení Výboru ministrů.....	10
Kapitola 3 Hodnocení Výboru expertů s ohledem na část II a III Charty	12
3.1. Hodnocení s ohledem na část II Charty	12
3.2. Hodnocení s ohledem na část III Charty.....	27
3.2.1. Polština	27
3.2.2. Slovenština.....	41
Článek 9 – Soudní moc	44
<i>Odstavec 1</i>	44
Článek 11 – Média	45
<i>Odstavec 1</i>	47
Článek 13 – Hospodářský a společenský život	49
Článek 14 – Přeshraniční výměny.....	49
Kapitola 4 Zjištění a navrhovaná doporučení	51
4.1 Zjištění Výboru expertů ve druhém monitorovacím cyklu	51
4.2 Doporučení navrhovaná na základě výsledků druhého monitorovacího cyklu.....	53
Dodatek 1: Nástroj ratifikace:	54

Kapitola 1 Základní informace

1.1. Ratifikace Charty Českou republikou

1. Česká republika podepsala Evropskou Chartu pro regionální a menšinové jazyky (dále jen „Charta“) 9. listopadu 2000 a ratifikovala ji 15. listopadu 2006. Charta vstoupila v platnost v České republice 1. března 2007.
2. Nástroj ratifikace je popsán v Příloze I této zprávy. České orgány prohlásily, že Charta se vztahuje na německý, polský, romský a slovenský jazyk.
3. Článek 15, odstavec 1 Charty požaduje, aby státy podávaly tříleté zprávy ve formátu předepsaném Výborem ministrů¹. České úřady předložily svou druhou zprávu generálnímu tajemníkovi Rady Evropy 19. července 2011.

1.2. Práce Výboru expertů

4. Tato druhá hodnotící zpráva je založena na informacích získaných Výborem z druhé pravidelné zprávy České republiky a dále z rozhovorů s představiteli regionálních a menšinových jazyků v České republice a českými úřady během návštěvy, která se konala 18.-20. ledna 2012. Výbor expertů obdržel komentáře od orgánů a sdružení, legálně založených v České republice, podané podle článku 16, odstavce 2 Charty.
5. V této druhé hodnotící zprávě se Výbor expertů zaměří na ustanovení a problematiku v rámci částí II a III, které byly v první zprávě označeny jako problematické oblasti. Zejména zhodnotí, jak české úřady reagovaly na problémy, které byly zjištěny Výborem a v relevantních oblastech i na doporučení Výboru ministrů. Zpráva nejprve připomene klíčové prvky každého z problémů. Výbor expertů se bude také věnovat novým problémům, odhaleným během druhého monitorovacího kola.
6. Tato zpráva obsahuje detailní pozorování, která by české úřady měly vzít v úvahu při tvorbě politik týkajících se regionálních a menšinových jazyků. Na základě těchto detailních pozorování Výbor expertů dále vytvořil seznam obecných návrhů pro přípravu druhé sady doporučení, která budou zaslána České republice Výborem ministrů podle článku 16, odstavce 4 Charty.
7. Tato zpráva je založena na politické a právní situaci v době, kdy podnikla návštěvu České republiky (2012).
8. Tato zpráva byla přijata Výborem 23. března 2012.

1.3. Prezentace regionálních a menšinových jazyků v ČR

9. Česká republika v nástroji ratifikace uvedla němčinu, polštinu, romštinu a slovenštinu jako regionální či menšinové jazyky.

---

¹ MIN-LANG(2009)8 Osnova pro tříleté pravidelné zprávy, přijatá Výborem ministrů Rady Evropy.

10. V první hodnotící zprávě se zdálo, že chorvatské menšina je v českých zemích také tradiční a vyvstala otázka, zda by chorvatština, kterou se mluví na jižní Moravě, mohla být považována za regionální či menšinový jazyk v rámci článku 1.a Charty. Ve sčítání lidu z roku 2001 1 585 lidí uvedlo, že jsou chorvatské národnosti. Výbor expertů vybídl české úřady, aby tuto záležitost prozkoumaly ve spolupráci s mluvčími tohoto jazyka.
11. Ve druhé pravidelné zprávě nejsou uvedeny žádné další informace. Během své návštěvy v ČR Výbor expertů obdržel informace od sdružení, zastupujícího chorvatskou menšinu, že Chorvaté mají na jižní Moravě několikasetletou tradici. Dále chorvatští migranti přišli na nynější území ČR po 2. světové válce. V roce 1948 byla většina moravských Chorvatů vystěhována úřady ze 120 vesnic po celé Moravě a bylo jim zakázáno vrátit se do tradičních vesnic Dobré Pole, Jevišovka a Nový Přerov². Pouze malý počet příslušníků tradiční menšiny moravských Chorvatů v těchto vesnicích zůstal. Tito lidé (nebo jejich potomci) v těchto vesnicích stále přebývají, zatímco vystěhované rodiny, stejně jako Chorvaté, kteří přišli po 2. světové válce, žijí v městech na severní Moravě.
12. Moravští Chorvaté tradičně mluví chorvatsky, německy a česky. Představitelé mluvčích hovoří o místním druhu chorvatštiny stále více jako o moravské chorvatštině. Výbor expertů bude toto označení používat, když bude hovořit o tomto druhu chorvatštiny v ČR. Moravská chorvatština byla používána ústně a nikdy nebyla vyučována ve školách. Zachovala si svou základní strukturu od 16. století a přejala moderní výrazy z češtiny a němčiny. Nyní je v Jevišovce 15-20 lidí, kteří jazykem hovoří a 50-60, kteří mu rozumějí. Napříč Moravou je cca 100 osob, které jazykem hovoří a cca 500, které mu rozumějí. Moravští Chorvaté mají zájem o zachování svého jazyka a mají například v plánu vytvořit e-learningový systém. Rovněž je zde snaha o vytvoření muzea v Jevišovce.
13. České úřady Výboru potvrdily během návštěvy, že chorvatština je stále používána malým množstvím osob. Spolupracují s menšinou a poskytují podporu různým projektům. Nicméně české úřady mají za to, že roztržitost komunity činí propagaci a např. i výuku jazyka složitými.
14. Ve světle informací, uvedených výše, Výbor expertů shledává, že moravská chorvatština je tradičně používaná na území ČR a proto je regionálním nebo menšinovým jazykem podle článku 1.a Charty. Výsledkem je, že se na moravskou chorvatštinu vztahuje část II Charty. Výbor expertů proto žádá české úřady, aby v příští zprávě uváděly moravskou chorvatštinu pod částí II.

1.4. Obecný právní rámec

15. Pro prezentaci obecného právního rámce se Výbor expertů odkazuje na relevantní odstavce první hodnotící zprávy (34-37).
16. Podle druhé hodnotící zprávy a informací získaných během návštěvy bylo v monitorovacím období přijato několik legislativních opatření. V roce 2011 byl upraven Statut Rady vlády pro národnostní menšiny a byla posílena propagace a ochrana regionálních nebo menšinových jazyků v rámci jejích aktivit. Dále mají regionální a menšinové jazyky vysoký počet zástupců mezi členy Rady. Úpravy také zdůrazňují kooperaci Rady s lingvisty a představiteli místních samospráv. Výbor tento vývoj vítá.

---

² Viz také 1. zpráva Výboru expertů o ČR, ECRML (2009) 7, odstavec 49.

17. V oblasti vzdělávání byl představen nový model maturit. Podle zákona o vzdělání mohou studenti studující v jazyce národnostní menšiny od školního roku 2010/2011 složit obecnou i profilovou část maturitní zkoušky v jazyce své menšiny, kromě zkoušky z češtiny a literatury.
18. V lednu 2011 byla Ministerstvem školství schválena úprava zakládacích listin Pedagogického centra pro polské školy. Tato úprava zahrnuje do listin určité aktivity spojené s aplikací Charty, které již byly centrem v praxi prováděny. Tyto se týkají školení pedagogických pracovníků z jiných než polských škol a škol s integrovanými polskými třídami v rámci celoživotního vzdělávání a možnosti přeshraničního vzdělávání.
19. V prosinci 2009 česká vláda schválila Usnesení č. 1572 o Strategii romské integrace pro 2010-2013, Dokument zahrnuje ustanovení týkající se podpory výzkumu a výuky romštiny, tvorby metodických a učebních materiálů a pomůcek pro výuku romštiny a také podpory literatury v romštině.
20. V březnu 2009 Rada vlády pro národnostní menšiny iniciovala úpravu zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 129/2000 Sb., o krajích a zákona č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praha, ohledně výborů pro národnostní menšiny a používání dvojjazyčných topografických značek (viz odstavce 34-42 níže).

1.5. Obecné problémy vyplývající z hodnotící zprávy

Ratifikace pro slovenský jazyk

21. Ve svém nástroji ratifikace Česká republika prohlásila, že Charta platí pro slovenský jazyk „na celém území ČR“.
22. Ve své první hodnotící zprávě Výbor expertů shledal aplikace článku 8, odstavce 2 a článku 12, odstavce 2 nadbytečnými. Jeho hodnocení bylo založeno na prohlášení ČR aplikovat Chartu na slovenský jazyk „na celém území ČR“.
23. Ve druhé pravidelné zprávě české úřady předkládají informace ohledně slovenštiny pod článkem 12 odstavec 2, jako je česko-slovenské setkání mladých amatérských herců v Šumperku. Dále se Výbor expertů během návštěvy dozvěděl, že slovenská sdružení organizují kulturní aktivity také v oblastech, kam se slovensky hovořící občané přesunuli po roce 1992.
24. Výbor expertů vyzývá české úřady, aby specifikovaly oblasti, kde se slovensky hovořící občané nacházejí v dostatečném počtu, který by ospravedlnil přijetí různých ochranných a propagačních opatření v ČR, aby Výbor expertů mohl zhodnotit kroky podniknuté v rámci článků 8 a 12.

Sčítání lidu v roce 2011

25. Počet osob hovořících regionálními nebo menšinovými jazyky je založen na těch, kdo se při sčítání lidu v roce 2001 prohlásili za rodilé mluvčí. Tato čísla jsou v některých případech odlišná od těch, která uvádí počty lidí, kteří se prohlašují za příslušníky národnostní menšiny.
26. Nové sčítání proběhlo v ČR 25.-26. března a jeho výsledky by měly poskytnout nové informace o počtu osob hovořících regionálními a menšinovými jazyky. Podle druhé pravidelné zprávy otázka týkající se mateřského jazyka ve sčítání nabízela češtinu, němčinu,

polštinu, romštinu, slovenštinu a znakovou řeč a bylo rovněž možné vyplnit prázdný řádek pro jinou možnost. Rovněž bylo možné zadat dva jazyky.

27. Konečné výsledky sčítání nebyly během tohoto monitorovacího kola k dispozici. Nicméně během návštěvy zástupci skupin hovořících regionálními a menšinovými jazyky vyjádřili znepokojení nad výsledky sčítání, neboť podle předběžných výsledků se zdálo, že třetina populace neuvedla žádnou národnost a obecně poklesl počet osob, které se přihlásily k nějaké menšině. Podle jejich názoru nebyl význam národnosti či dvojité národnosti většině respondentů jasný.
28. Výsledky sčítání jsou podstatné např. pro zakládání výborů pro národnostní menšiny a menšinových jazykových škol, stejně jako pro umístování dvojjazyčných topografických značek. V tomto ohledu byl Výbor expertů během své návštěvy informován, že legislativa explicitně nestanovuje, že by bylo nutné rozpustit výbor pro národnostní menšiny, pokud by podíl osob, patřících k národnostním menšinám, poklesl pod 10 %, nicméně tato možnost stále existuje. Zdá se však, že jsou si úřady vědomy možných negativních důsledků výsledků sčítání.
29. Od zavedení možnosti přihlásit se k více národnostem nebo k žádné začala být data získaná ze sčítání méně spolehlivá ve vztahu k národnosti. Pro některé menšiny existují jiné odhady jejich velikosti. Například romská populace čítá 200 000 – 250 000³. Nicméně předběžné výsledky posledního sčítání ukazují, že pouze 5 199 osob se hlásí k romské národnosti a 7 951 se hlásí k české a romské národnosti⁴. Podle předchozího sčítání je pouze jedna obec, kde romská menšina dosahuje 10 %.
30. Výbor expertů žádá úřady, aby v příští zprávě poskytly informace o počtu osob, hovořících regionálními nebo menšinovými jazyky. Ve světle informací, uvedených výše, Výbor expertů vybízí české úřady, aby ve spolupráci s mluvčími doplnily výsledky sčítání z roku 2011 sběrem dat o osobách hovořících regionálními a menšinovými jazyky⁵. Úřady by například mohly provést sociologické studie ohledně lingvistických skupin nebo by mohly založit počet uživatelů menšinových jazyků na místních indikátorech jako je například existence relevantních sdružení, akcí, výuky nebo počet předplatitelů tiskových médií v daném jazyce.⁶ Mezitím však Výbor expertů vybízí úřady k tomu, aby podnikly opatření k ochraně a propagaci menšinových jazyků v oblastech, kde existuje poptávka.

Informace a propagace Charty

31. V první hodnotící zprávě několik představitelů regionálních a menšinových jazyků a úřadů bylo toho názoru, že informace o Chartě možná nebyly dostatečně distribuovány a že mnoho obcí nemělo dostatečné povědomí o Chartě.
32. Během druhé návštěvy představitelé polsky hovořících občanů informovali Výbor, že v Moravskoslezském regionu byla distribuována pouze jedna brožura o Chartě a že podle jejich názoru je potřeba zajistit větší povědomí o Chartě. Během setkání s místními úřady v Ostravě vyvstaly specifické problémy zavádění Charty, jako jsou jazyky, na které se vztahuje

³ Viz 1. zpráva Výboru expertů o ČR, ECRML (2009) 7, odstavec 32.

⁴ Viz http://www.czso.cz/sldb2011/eng/redakce.nsf/i/preliminary_results_of_the_2011_population_and_housing_census.

⁵ Viz 1. zpráva Výboru expertů o Polsku, ECRML (2011) 5, odstavec 27, 3. Stanovisko Poradního výboru Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin k České republice, ACFC/OP/111(2011)008, odstavec 38.

⁶ Viz 2. zpráva Výboru expertů o Slovensku, ECRML(2009) 8, odstavec 10.

nebo potřeba proaktivního přístupu úřadů ve vztahu k regionálním či menšinovým jazykům a Výbor expertů poskytl dodatečné informace o Chartě.

33. Na ústřední úrovni mají úřady obecně dobré znalosti o Chartě a jsou otevřeny nalézání praktických řešení podpory její implementace. Výbor expertů shledává, že je třeba poskytnout více informací o Chartě na místní a regionální úrovni a vybízí české úřady, aby podnikly kroky k širší propagaci Charty na této úrovni. Tyto mohou zahrnovat například informační brožury nebo informační a školicí semináře pro představitele úřadů aktivních v oblastech, kde je Charta platná.

Výbory pro národnostní menšiny

34. V první hodnotící zprávě Výbor expertů poznamenal, že česká legislativa aplikuje procentní prahy týkající se počtu členů národnostních menšin v určitých oblastech ochrany a propagace menšinových jazyků. Výbory pro národnostní menšiny bylo třeba založit v obcích, kde podle posledního sčítání bylo alespoň 10 nebo 5 % občanů jiné než české národnosti. Tato ustanovení bylo možné vykládat pružně a umožnit tak vznik výborů i v případě menšího procentního zastoupení nebo je nevytvořit vůbec. Existence výboru pro národnostní menšiny byla předpokladem k zavedení vzdělávání v menšinovém jazyce. Dvojjazyčné topografické značení bylo třeba zavést, pokud, podle posledního sčítání, se alespoň 10 % občanů obce přihlásilo k dané menšině a vyžadoval to výbor. Výbor expertů shledal, že tyto prahy mohou zabránit tomu, aby byla Charta aplikována v případech, kdy je v obcích dostatek osob, hovořících menšinovými jazyky, pro to, aby byla použita ustanovení Charty, avšak kde není vytvořen výbor pro národnostní menšiny. Tato omezení ovlivnila zejména aplikaci článků 8 a 10 Charty a aplikaci s ohledem na jazyky chráněné pouze podle části II Charty.
35. Podle druhu pravidelné zprávy a informací získaných během návštěvy připravily české úřady dvě úpravy relevantní legislativy ohledně zakládání výborů pro menšiny a užití dvojjazyčného topografického značení, které by měly vejít v platnost v blízké budoucnosti.
36. Podle předpokládané úpravy zákona č. 128/2000 Sb., o obcích: „pokud, podle posledního sčítání, se minimálně 10 % občanů, žijících na území obce, přihlásí k jiné než české národnosti, obec vytvoří výbor pro národnostní menšiny, pokud je toto požadováno písemně občanským sdružením, které zastupuje zájmy dané národnostní menšiny“⁷. Jak úřady vysvětlují, tento přístup také zohlední změny, které mohou vzniknout mezi dvěma sčítáními s ohledem na přítomnost národnostní menšiny v obci. Podle druhé pravidelné zprávy může být písemná žádost podána občanským sdružením, které zastupuje zájmy některé z národnostních menšin v obci.
37. Úprava by zachovala ustanovení, že členové výboru pro národnostní menšiny musí být členové národnostní menšiny, ale zrušila by požadavek, že musí být delegováni sdružením založeným podle speciálního zákona (zákon č. 83/1990 Sb., o občanských sdruženích, ve znění pozdějších předpisů). Podle úřadů současné požadavky omezují možnost obce volně rozhodovat o složení těchto výborů a činí tyto orgány pochybnými s ohledem na možnost přístupu jiných členů menšin, kteří nejsou členy sdružení. Tato úprava by vyřešila případ, kdy nikdo v obci nechce vstoupit do výboru, ačkoliv jsou splněny podmínky pro jeho vytvoření. Občanská sdružení budou stále mít možnost navrhnout členy místním úřadům, ale budou toto právo muset

---

⁷ Text dodatku byl poskytnut českými úřady během návštěvy.

uplatnit podle zákona o právu na petici. Místní správa může volit nejen z místních představitelů a občanů obce, neboť členem výboru se může stát jakýkoliv příslušník menšiny.

38. Úprava týkající se používání dvojjazyčného topografického značení zachovává 10% hranici a předpokládá, že žádost o dvojjazyčné značení může být rovněž podána občanským sdružením, které zastupuje zájmy dané menšiny a které bylo na území obce přítomno alespoň po dobu pěti let. Úřady vysvětlují, že žádosti představitelů národnostních menšin prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny zůstanou hlavní metodou, zatímco žádost podaná sdružením bude výjimečným řešením v případě, že výbor řádně neplní svou roli. Tato úprava byla připravena Výborem pro spolupráci s místní samosprávou Rady vlády pro národnostní menšiny, sekretariátem této Rady a Ministerstvem vnitra.
39. Co se týče vzdělávání, nebyl Výbor expertů obeznámen s žádnými navrhovanými právními úpravami, pouze byla informována o debatě o této problematice.
40. Dále byl Výbor expertů informován, že by na území ČR mělo existovat 261 výborů pro národnostní menšiny, ale založeno jich bylo jen 72. Co se týče menšin, jejichž jazyk je chráněn podle Charty, německá menšina dosáhla 10% prahu v 18 obcích, polská v 31, romská v jedné a slovenská v 47 obcích. Kromě polské menšiny nemá Výbor expertů informace o tom, ve kterých z relevantních obcí byly výbory pro národnostní menšiny založeny a uvítal by tyto informace v příští pravidelné zprávě, zejména s ohledem na to, že bylo provedeno nové sčítání. Výbor expertů vybízí české úřady, aby zjednodušily zakládání výborů pro národnostní menšiny v obcích, kde německá, polská, romská a slovenská menšina dosáhne 10% hranice.
41. Ačkoliv byly úřady podniknuty vítaná opatření, Výbor expertů je stále toho názoru, že zachování 10% hranice stále brání aplikaci Charty v případech, kdy je v obci dostatek osob, hovořících menšinovým jazykem, pro to, aby byla aplikována ustanovení Charty, ale kde není výbor pro národnostní menšiny. Toto se týká zejména němčiny a romštiny a oblasti vzdělávání.
42. Ve světle výše uvedených informací Výbor expertů vybízí české úřady, aby přijaly pružný přístup, který by zajistil implementaci ustanovení Charty bez ohledu na prahy v případech, kdy je v obcích dostatek občanů, hovořících menšinovým jazykem.

Výbor expertů vybízí české úřady, aby přijaly pružný přístup, který by zajistil implementaci ustanovení Charty a podpořil místní správu, aby aplikovala Chartu tam, kde existuje poptávka, bez ohledu na prahy.

Kapitola 2 Závěry Výboru expertů ohledně toho, jak české úřady reagovaly na doporučení Výboru ministrů

Doporučení č. 1:

„podniknout praktické kroky k podpoře povědomí a tolerance vis-à-vis regionálních a menšinových jazyků a kultur, které reprezentují, jako integrální součásti kulturního dědictví ČR, jak v obecných osnovách, tak ve všech fázích vzdělávání a v médiích“

43. Multikulturní vzdělávání, lidská práva a vzdělání proti extremismu, rasismu a nesnášenlivosti jsou součástí rámcových vzdělávacích programů českých škol a jsou různým způsobem reflektovány v osnovách v závislosti na typu a úrovni školy. Úřady mají v plánu se široce zabývat historií a kulturou národnostních menšin při revizi rámcových vzdělávacích programů. Také organizují nebo dotují projekty zaměřené na podporu povědomí a tolerance, včetně oblasti vzdělávání. Je vysíláno několik programů pro menšiny a o nich, ale v praxi se nezabývají problematickými oblastmi. Negativní vyobrazení v médiích a nepřesné zpravodajství jsou zásadními problémy pro osoby hovořící menšinovými jazyky. Úřady jsou si problému vědomy a zvažují možná opatření pro řešení této situace.

Doporučení č. 2:

„přijmout strukturovanou politiku ochrany a propagace romštiny a němčiny a vytvořit vhodné podmínky pro jejich používání ve veřejném životě“

44. Strategie romské integrace pro 2010-2013 byla schválena a obsahuje ustanovení týkající se také romštiny. Toto může být součástí strukturované politiky, která je nutná pro ochranu a propagaci romštiny. Jinak úřady pokračují v podpoře projektů německy a romsky hovořících občanů, včetně těch, které se týkají jazyka, ale to se nezdá být součástí strukturované politiky podpory jazyka. Je stále třeba zavést opatření, která by zajistila vhodné podmínky pro používání němčiny a romštiny ve veřejném životě.

Doporučení č. 3:

„zlepšit legislativu, která se týká složení a pravomocí výborů pro národnostní menšiny, aby tato pravidla nepředstavovala bariéru implementace Charty, včetně“

- *Vytvoření škol s výukou v regionálním nebo menšinovém jazyce*
- *Používání polských místních jmen v topografickém značení“*

45. Úpravy týkající se výborů pro národnostní menšiny a používání dvojjazyčných místních názvů již byly připraveny, ale stále nevstoupily v platnost. Obě zachovávají odkaz na 10% hranici. První úprava předpokládá, že obce, kde je tato hranice dosažena, vytvoří výbor pro národnostní menšiny, pokud je toto požadováno písemnou žádostí občanského sdružení národnostní menšiny. Podmínky členství byly rovněž upraveny. Druhá úprava stanovuje, že tam, kde je splněna 10% hranice, může být rovněž podána žádost sdružením národnostní

menšiny, které bylo na území dané obce přítomno nejméně pět let. Žádné úpravy, týkající se vzdělávání, nebyly připraveny.

Doporučení č. 4:

„ve spolupráci s mluvčími menšinových jazyků podniknout kroky k tomu, aby byla zpřístupněna výuka ve slovenštině, romštině a němčině“

46. České úřady pokračují v podpoře projektů německy, romsky a slovensky hovořících občanů, které se vztahují k těmto jazykům. Ačkoliv je němčina součástí běžného vzdělávání, je vyučována zejména jako cizí jazyk a ne ve všech oblastech, kde byl projevem zájem mluvčích. Byla schválena Strategie romské integrace pro 2010-2013, obsahující ustanovení týkající se romštiny a byly přeloženy dokumenty Rady Evropy týkající se výuky romštiny. Ani romština, ani slovenština nejsou vyučovány v rámci předškolního a základního vzdělávání.

Doporučení č. 5:

„zajistit, aby používání romštiny nebylo na školách zakazováno ani od něj odrazováno“

47. České úřady přijaly Strategii romské integrace pro 2010-2013 a nový zákon proti diskriminaci. Nicméně v praxi jsou stále případy, kdy je používání romštiny zakazováno, nebo od něj odrazováno.

Kapitola 3 Hodnocení Výboru expertů s ohledem na část II a III Charty

3.1. Hodnocení s ohledem na část II Charty

48. Část II Charty se týká všech regionálních a menšinových jazyků v České republice, tj. němčiny, moravské chorvatštiny, polštiny, romštiny a slovenštiny.
49. V kapitole o části III v druhé pravidelné zprávě české úřady zahrnuly také informace o německém jazyce, který pokrývá pouze část II. Tyto informace, které ukazují na soulad s několika ustanoveními části III ohledně němčiny, byly vzaty v úvahu při zkoumání části II.
50. Výbor expertů se zaměří na ustanovení části II, která byla v první hodnotící zprávě vybrána jako problematická. Proto nebude komentovat ustanovení, kde v první hodnotící zprávě nebyly zaznamenány žádné závažnější problémy a pro která Výbor expertů nezískal žádné nové informace, které by vyžadovaly přehodnocení jejich implementace. Jedná se o následující ustanovení:

Článek 7, odstavec 1.b

Článek 7, odstavec 1.e

Článek 7, odstavec 1.g

Článek 7, odstavec 1.i

Článek 7 Cíle a zásady

Odstavec 1

S ohledem na regionální či menšinové jazyky na územích, kde jsou tyto jazyky používány a dle situace každého z jazyků, strany založí své politiky, legislativu a praxi na následujících cílech a zásadách:

a. Uznání regionálního či menšinového jazyka jako výrazu kulturního bohatství

51. V první hodnotící zprávě Výbor expertů pozoroval, že navzdory zlepšení veřejného vnímání německé menšiny, **němčina** stále nebyla dostatečně vnímána jako část kulturního bohatství ČR. Navíc shledala, že **romština** trpěla nízkou prestiží v ČR. Podle mluvčích stále nebyla veřejností nebo všemi členy romské menšiny považována za jazyk jako takový nebo jako rovný jiným jazykům.
52. Co se týče **němčiny**, informace, které Výbor expertů získal během své návštěvy, poukazují na skutečnost, že německá menšina i němčina jsou do jisté míry stále vnímány negativně s ohledem na minulost. Iniciativy německých mluvčích, jako např. otevření německé třídy ve škole v Českém Krumlově, byly českou společností vnímány negativně a zamítnuty. Výbor expertů vybízí české úřady, aby podnikly kroky k tomu, aby byla němčina uznána jako část kulturního bohatství. To může zahrnovat symbolická gesta směrem k německy hovořícím občanům, která potvrdí, že němčina je část českého kulturního bohatství⁸.

---

⁸ Viz 2. Stanovisko Poradního výboru Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin k České republice, ACFC/INF/OP/II(2005)002, odstavec 84.

53. Co se týče romštiny, podle druhé hodnotící zprávy česká vláda v prosinci 2009 přijala Strategii romské integrace pro 2010-2013, která *inter alia* uznává romštinu jako součást evropského kulturního bohatství. Výbor expertů vítá tento vývoj jako důležitý krok k další propagaci romštiny.

c. **potřeba rozhodné akce k propagaci regionálních a menšinových jazyků s cílem je chránit**

54. V první hodnotící zprávě Výbor, ačkoliv vítal opatření přijatá úřady, byl názoru, že je třeba podniknout rozhodné kroky k propagaci regionálních a menšinových jazyků v ČR, zejména **němčiny** a **romštiny**. Výbor expertů shledal, že zejména v případě romštiny je potřeba skutečně rezolutní akce a plánovaného a strukturovaného přístupu k propagaci a zachování romského jazyka v ČR. Výbor expertů doporučil českým úřadům, aby „**přijaly strukturovanou politiku ochrany a propagace romštiny a němčiny [...]**“. Dále Výbor expertů vyzval české úřady, aby ve spolupráci s mluvčími rozvinuly plánovaný a strukturovaný přístup k propagaci a zachování romského jazyka v ČR.

55. Podle druhé pravidelné zprávy české úřady pokračovaly ve vyčleňování ročních rozpočtů pro národnostní menšiny, které zahrnovaly podporu aktivit zaměřených na propagaci regionálních a menšinových jazyků. Ministerstvo kultury dohlíží na tři grantové programy, které mají dopad na regionální nebo menšinové jazyky: programy podporující média v jazycích národnostních menšin (zahrnující tištěná média a produkci rádiových a televizních programů), programy podporující kulturní aktivity národnostních menšin (zahrnující kulturní a vzdělávací aktivity, výzkum, redakční aktivity a dokumentaci) a programy propagující integraci romské komunity (zahrnující kulturní a vzdělávací aktivity, výzkum, redakční a dokumentační aktivity). Ministerstvo školství také implementuje grantové programy, které se vztahují v určité míře k menšinovým jazykům. Jeden program je zaměřen na vzdělávání v menšinových jazycích a multikulturní vzdělání a podporuje aktivity vztahující se ke vzdělávání v jazycích menšin, přípravu vzdělávacích programů a materiálů určených pro vzdělávání menšin, zaměřené na prezentaci historie a kultury jiných národů a propagaci tolerance a výzkum vzdělávání dětí, patřících k menšinám. Dva další programy se zaměřují na propagaci vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí, žáků a studentů a na integraci romské komunity podporou mladých Romů, kteří si přejí získat sekundární vzdělání.

56. Dotace z Ministerstva kultury a Ministerstva školství v roce 2010 dosáhly 2,1 milionu korun (85 000 EUR) pro německy mluvící občany, 3,6 milionu Kč (144 000 EUR) pro polsky mluvící občany, 3,5 milionu Kč (143 000 EUR) pro romsky mluvící občany a 1,9 milionu Kč (77 000 EUR) pro slovensky mluvící občany.

57. Dále české úřady zachovaly speciální vyčleněné fondy pro aktivity vztahující se k implementaci Charty v rámci grantového programu *Podpora implementace Charty*. Zásadní změna se udála v roce 2010. Zatímco zpočátku byly fondy poskytovány Moravskoslezskému kraji na podporu implementace Charty pro polský jazyk (přesněji na náklady překladu písemných žádostí a dvojjazyčných názvů), od roku 2010 je financování přístupné všem menšinovým jazykům a různým příjemcům (tzn. obce, neziskové organizace, univerzity...). Nové nastavení pokrývá tři oblasti: vzdělávací aktivity, výzkum a používání tradičních a správných místních názvů v menšinových jazycích. Jeden projekt německého jazyka získal 40 000 Kč (1 600 EUR), šest projektů romského jazyka získalo 1,2 milionu Kč (48 000 EUR), tři projekty polského jazyka získaly

384 727 (15 000 EUR) a čtyři projekty slovenského jazyka získaly 643 600 Kč (26 000 EUR). Podle informací získaných během návštěvy byl v roce 2011 vyčleněn stejný objem prostředků a bylo financováno 20 projektů. Výbor expertů vítá snahu českých úřadů a považuje speciální program financování věnovaný implementaci Charty za dobrou praxi. Výbor expertů vybízí úřady, aby dále rozvíjely program ve spolupráci s mluvčími.

58. Dále jsou místními a krajskými správami poskytovány některé fondy na kulturní aktivity národnostních menšin.
59. Výbor expertů byl informována zástupci polsky mluvících občanů, že grantové programy centrálních orgánů, jako je ten, který podporuje kulturní aktivity národnostních menšin, jsou z velké části používány k financování projektů multikulturního vzdělávání nebo projektů českých sdružení zahrnující vystoupení souborů národnostních menšin. Navíc metodika grantových programů není jasná a organizacím je často umožněno předložit pouze dva projekty, bez ohledu na počet jejich členů. Výbor expertů žádá české úřady, aby vyjasnily tyto problémy v další pravidelné zprávě.
60. Výbor expertů shledává, že financování v roce 2010 bylo u většiny programů oproti předchozímu roku sníženo kvůli finanční krizi. Tato obava byla rovněž vyjádřena zástupci mluvčích menšinových jazyků, se kterými se Výbor expertů setkal během své návštěvy. Dále české úřady potvrdily, že pro rok 2012 byly prostředky dále zredukovány. Výbor expertů si je vědom, že v současnosti státy musí aplikovat speciální opatření, včetně rozpočtových škrťů, jako reakci na finanční krizi, nicméně však vybízí úřady, aby zajistily, že tato opatření disproportčně neovlivní propagaci národních a menšinových jazyků.
61. Dále na základě informací předložených úřady ohledně financování, není vždy jasné, které projekty se specificky zaměřují na propagaci jazyka. Proto Výbor expertů žádá české úřady, aby v další pravidelné zprávě poskytly specifické informace ohledně toho, do jaké míry projekty podporují aktivity v daných menšinových jazycích.
62. Co se týče němčiny, druhá pravidelná zpráva obsahuje odkazy na podporu poskytnutou školám, vyučujícím v němčině a německým periodikům a celkovou podporu, poskytovanou místními a ústředními orgány aktivitám německé menšiny. Výbor expertů poukazuje na to, že je zapotřebí rozhodných kroků a strukturované politiky, která by zajistila propagaci a ochranu německého jazyka a je toho názoru, že je v této oblasti zapotřebí více cílené snahy a strukturované činnosti ze strany českých úřadů.
63. Co se týče romštiny, Výbor expertů byl informován, že byla přijata Strategie romské integrace pro 2010-2013, která obsahuje ustanovení, týkající se také romského jazyka. To by mohla být část strukturované politiky, která je zapotřebí k propagaci romštiny. Výbor expertů by uvítal více informací ohledně ustanovení, týkajících se romštiny, v této nebo budoucích strategiích zabývajících se romskou menšinou. Výbor expertů také zaznamenává, že projekty pro romskou komunitu nebo její projekty získávají důležité financování ve srovnání s jinými menšinami. Nicméně shledává, že navzdory snahám úřadů byl v praxi jen velmi malý pokrok ohledně ochrany a propagace romštiny. Snahy úřadů se zdají být zaměřeny na sociální integraci romské komunity.

Ačkoliv Výbor expertů tyto snahy vítá, je toho názoru, že ochrana a propagace romštiny je důležitou součástí a ještě podstatnější pro jejich úspěšnou integraci.⁹

64. Proto Výbor expertů zachovává názor, že pro ochranu a propagaci němčiny a romštiny je třeba rozhodné akce a strukturovaného přístupu. Strukturovaný přístup v praxi znamená, že ucelená strategie ochrany a propagace jazyka bude vytvořena ve spolupráci s mluvčími a prioritní budou opatření, která jsou nejdůležitější nebo nejpotřebnější.¹⁰

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby ve spolupráci s mluvčími vytvořily plánovaný a strukturovaný přístup k ochraně a propagaci němčiny a romštiny v ČR.

d. zjednodušení a/nebo podpora používání regionálních a menšinových jazyků, v mluvě i písmu, ve veřejném i osobním životě

65. Výbor expertů poukazuje na to, že termín „veřejný“ by měl být chápán v širším smyslu, který zahrnuje používání jazyků u soudu, ve správě, v médiích a v ekonomickém, společenském a kulturním životě. Vzdělání je také zahrnuto ve veřejném životě, ale je pokryto speciálním ustanovením podle článku 7 odstavce 1.f. Dále zdůrazňuje, že toto ustanovení nejen implikuje pasivní povolení užívat regionální a menšinové jazyky ve veřejném a osobním životě, ale také vyžaduje, aby úřady zjednodušily a/nebo podpořily užívání jazyků v těchto specifických veřejných sférách. To si žádá proaktivní přístup.¹¹

66. Z informací, které má Výbor expertů k dispozici, vyplývá, že menšinové jazyky, zejména němčina a romština, jsou ve veřejném životě používány velmi zřídka, pokud vůbec. Dále během své návštěvy Výbor expertů zjistil, že občané, hovořící menšinovými jazyky, používají ve veřejném životě češtinu, neboť jsou bilingvní. Výbor expertů připomíná, že Charta má za cíl propagovat používání menšinových jazyků v osobním a veřejném životě a že skutečnost, že osoby, které jimi hovoří, mají plynulou znalost oficiálního většinového jazyka, neznamená, že tyto jazyky nebudou aktivně podporovány.¹²

67. Výbor expertů vybízí úřady, aby přijaly opatření na podporu používání menšinových jazyků ve veřejném životě, zejména v případě **němčiny a romštiny**.

Němčina

68. V prvním monitorovacím cyklu byl Výbor expertů informován o tom, že rádiové programy v němčině byly vysílány na regionálních stanicích Českého rozhlasu (ČRo Plzeň, ČRo Sever a ČRo Brno). Programy v němčině byly rovněž na pražském rozhlasu, ale jejich obsah nebyl relevantní pro německy hovořící občany ČR. V televizi byly v němčině k dispozici pouze některé programy produkované v Německu a Rakousku. Co se týče tištěných médií, dvě periodika byla podporována českými úřady, ale podle mluvčích nebylo možné odhadnout míru dotací v předstihu, což činilo plánování složitým. Výbor expertů také zaznamenal, že německy hovořící občané často nepoužívali svůj jazyk na veřejnosti ve strachu z důsledků. Výbor expertů shledal, že je zapotřebí větší propagace němčiny a podpory jejího užívání ve

⁹ Viz1 zpráva Výboru expertů o ČR, ECRML (2009) 7, odstavec 97.

¹⁰ Viz3 zpráva Výboru expertů o Kypru, ECRML (2012) 2, odstavec 37.

¹¹ Viz1 zpráva Výboru expertů o Dánsku, ECRML (2004) 2, odstavec 36.

¹² Viz 1 zpráva Výboru expertů o Dánsku, ECRML (2004) 2, odstavec 21.

veřejném životě, například posílením nabídky vysílání v tomto jazyce. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**vytvořily příznivé podmínky pro používání němčiny ve veřejném životě**“.

69. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury pokračuje v dotování čtrnáctideníku *Landeszeitung* a měsíčníku *Eghalånd Bladl*. V roce 2010 byla tato periodika spolu s regionálním měsíčníkem dotována částkou 1,7 milionu korun (68 000 EUR). Tato částka je nižší než v minulých letech.
70. Co se týče rádiových vysílání, podle informací, které Výbor expertů získal během své návštěvy, ČRo Plzeň vysílá 15minutový program v němčině dvakrát týdně a ČRo České Budějovice vysílá 30minutový program jednou týdně. Tyto pořady jsou rovněž dostupné na internetu. Česko-Německý týdeník je vysílán na ČRo Sever.¹³ Zástupci mluvčích informovali Výbor, že by uvítali celonárodní vysílání v němčině jako menšinovém jazyce.
71. Výbor expertů nemá informace o žádném vývoji týkajícím se televize.
72. Výbor expertů vybízí české úřady, aby přijaly opatření k rozvoji vysílání v němčině jako menšinovém jazyce a poskytly pravidelný německý televizní program ve spolupráci s mluvčími.
73. Co se týče používání němčiny ve veřejném životě, představitelé mluvčích informovali Výbor, že jazyk je užíván zejména v soukromí, zatímco čeština je používána na veřejnosti. To je způsobeno zejména omezením, která byla v minulosti zavedena vůči němčině, kdy její používání a výuka byly zakázány. Výbor expertů se odkazuje na odstavec 65 výše a vybízí úřady k tomu, aby přijaly opatření vedoucí k zjednodušení používání němčiny ve veřejném životě.
74. V tomto kontextu Výbor expertů zaznamenává, že přijetí a užívání dodatečných místních názvů je relativně jednoduché propagační opatření s podstatným pozitivním efektem na prestiž a veřejné povědomí o menšinových jazycích.¹⁴ Výbor expertů zaznamenává existenci historických bilingvních česko-německých názvů v centru Prahy a vybízí české úřady, aby v souladu s interní legislativou zjednodušily používání dvojjazyčných místních názvů v 18 obcích, kde německá menšina dosahuje 10% hranice. Dále Výbor expertů žádá české úřady, aby poskytly informace o používání němčiny v jiných oblastech, jako je např. správa, ekonomický a společenský život.

Romština

75. V prvním monitorovacím cyklu byl Výbor expertů informován, že existuje několik rádiových programů pro Romy, ale že romština je používána jen zčásti. Česká televize produkovala několik programů o Romech a vytvořených Romy, ale tyto přestaly být vysílány údajně kvůli nedostatku pozitivní reakce ze strany romské komunity. Co se týče tištěných médií, ministerstvo kultury podporovalo několik periodik, vydávaných romskou menšinou a pro romskou menšinu a některé z nich vydávaly články v romštině. Výbor expertů shledal, že je zapotřebí větší propagace romštiny a podpory jejího používání ve veřejném životě, např.

¹³ Viz také http://media.rozhlas.cz/_binary/02298610.xls.

¹⁴ Viz např. 2. zpráva Výboru expertů o Chorvatsku, ECRML (2005) 3, odstavec 152.

posílením nabídky vysílání v tomto jazyce. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**vytvořily příznivé podmínky pro používání romštiny ve veřejném životě**“.

76. Podle druhé pravidelné zprávy je od září 2010 Českou televizí Ostrava vysílán každou neděli 8-10minutový pořad v romštině jako součást regionálních zpráv. Je také dostupný jako součást *iVysílání* (internetové vysílání). Výbor expertů tento vývoj vítá.
77. Co se týče rádiového vysílání, podle informací, získaných během návštěvy, má Český rozhlas romské oddělení a existuje několik vysílání pro romskou komunitu, avšak převážně v češtině. Výbor expertů by v příští pravidelné zprávě uvítal detailnější informace o rádiových programech v romštině.
78. Výbor expertů vybízí české úřady, aby přijaly opatření k posílení přítomnosti romštiny v rádiu a televizi.
79. Co se týče tisku, Ministerstvo kultury podporuje několik periodik. V roce 2010 bylo poskytnuto 3,8 milionu korun novinám *Romano hangos*, měsíčníku *Romano Vod'i*, dětskému časopisu *Kereka*, půlročnímu časopisu *Romano džaniben* a regionálním zprávám v romštině České televize Ostrava. Tato částka je nižší než v předešlých letech.
80. Co se týče používání romštiny na veřejnosti, byl Výbor expertů během své návštěvy informován, že ačkoliv je romština jazykem používaným v romské komunitě, občané hovořící tímto jazykem obvykle nevěděli, že je možné ji veřejně či oficiálně používat a nejsou zvyklí být oslovováni úřady v romštině nebo číst romský tisk. Navíc jsou zde stále silné předsudky ve veřejném vnímání romské komunity, které odrazují od používání romštiny na veřejnosti.
81. Výbor expertů odkazuje na odstavec 65 výše a vybízí úřady, aby zahájily dialog s představiteli romsky hovořících občanů s cílem specifikovat veřejné oblasti, kde by měla být romština propagována. Dále vybízí úřady, aby pokračovaly v přijímání opatření ke zvýšení povědomí o romském jazyce v rámci romské komunity.

f. ustanovení vhodných forem a způsobů výuky a studia regionálních a menšinových jazyků na všech vhodných stupních

82. Výbor expertů se bude detailněji zabývat situací polštiny a slovenštiny ve vzdělávání v relevantních odstavcích části III níže.
83. V prvním monitorovacím cyklu Výbor expertů shledal, že existuje několik kontextů, ve kterých by mohlo být poskytováno vzdělání v menšinových jazycích v ČR, ale garantováno by mohlo být pouze tam, kde existuje výbor pro národnostní menšiny. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**zlepšily legislativu týkající se složení a pravomocí výborů pro národnostní menšiny tak, aby tato pravidla nepředstavovala bariéru implementace Charty, včetně vytváření škol vyučujících v menšinových jazycích[...]**“. Dále Výbor expertů vyzval české úřady, aby podnikly kroky ke zlepšení nabídky výuky v regionálních a menšinových jazycích v ČR, včetně zvýšení povědomí rodičů o možnostech, jak jejich děti mohou získat vzdělání v regionálních či menšinových jazycích, pobízení ředitelů škol, aby nabízeli vzdělávání v menšinových jazycích, a aby zvážily přezkoumání existence výboru pro národnostní menšiny jako podmínky pro právo získat vzdělání v menšinovém jazyce.

84. V druhé pravidelné zprávě úřady odkazují na podporu ze státního rozpočtu pro výuku a studium regionálních a menšinových jazyků prostřednictvím relevantních grantových programů. Dále vysvětlují, že *Grantový program podpory implementace Charty* podporuje vzdělání a umožňuje školám a menšinovým organizacím implementovat vzdělávací programy v regionálních a menšinových jazycích.
85. Během návštěvy úřady zdůraznily, že regionální nebo menšinové jazyky mohou být školami nabízeny jako volitelné předměty, pokud existuje poptávka (např. 10 žáků na základním stupni), zatímco pro výuku v regionálních či menšinových jazycích platí podmínka existence výboru pro národnostní menšiny. Podle úřadů obvykle není o výuku menšinových jazyků zájem ze strany rodičů. Existují také poradenská centra, ale nebylo jasné, zda tato poskytují informace o možnostech a výhodách bilingvního vzdělání.
86. Výbor expertů nebyl obeznámen s žádnými opatřeními, která by informovala rodiče o možnostech jejich dětí získat vzdělání v regionálním či menšinovém jazyce nebo která by pobízela školy, aby nabízely vzdělání v těchto jazycích. Naopak, byla informována představiteli mluvčích, že učitelé dokonce odrazují rodiče od používání menšinových jazyků doma, aby nemátly děti, které mohou mít problém s češtinou.
87. Co se týče právních úprav týkajících se existence výborů pro národnostní menšiny jako podmínky pro právo získat vzdělání v menšinovém jazyce, úřady informovaly Výbor, že v současnosti je vedena debata o možném snížení 10% hranice tak, aby bylo vzdělání v menšinovém jazyce snadněji přístupné.
88. Výbor expertů připomíná, že v mnoha případech je nedostatek zájmu rodičů vysvětlen dojemem, že vzdělání v menšinovém jazyce bude zátěží a kontraproduktivní k vývoji dítěte. Výbor expertů zdůrazňuje, že je třeba více šířit osvětu o kladech vzdělání v menšinovém jazyce a příležitostech, které nabízí. Úřady by například mohly pravidelně poskytovat rodičům novorozenců dětí informační balíčky o příležitostech vzdělání v menšinovém jazyce.¹⁵ Vzdělávací poradenská centra by také mohla být zapojena do propagace bilingvního vzdělávání.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby podnikly kroky ke zlepšení nabídky vzdělání v regionálních či menšinových jazycích v ČR, včetně těchto kroků:

- poskytnout rodičům informace o možnostech jejich dětí získat vzdělání v regionálním či menšinovém jazyce
- podporovat ředitele škol, aby nabízeli vzdělání v regionálních či menšinových jazycích
- přezkoumat podmínku existence výboru pro národnostní menšiny pro získání vzdělání v regionálním či menšinovém jazyce

Němčina

89. V prvním monitorovacím cyklu Výbor expertů zjistil, že němčina se vyučuje na primárním a sekundárním stupni hlavně jako povinně volitelný předmět¹⁶. Výuka v němčině byla nabízena na pěti školách, některé z nich byly dotovány státem. Nějčina byla také vyučována v šesti předškolních institucích a sdružení nabízela dobrovolné německé kurzy pro žáky do šesti let, zejména v Krumlově. Výbor expertů byl informován o pokusu otevřít německou školku na

¹⁵ Viz 4. zpráva Výboru expertů o Maďarsku, ECRML (2010) 2, odstavec 66.

¹⁶ Na středních školách musí studenti kromě svých základních předmětů zvolit také určitý počet předmětů z širšího seznamu předmětů. Stejně jako základní předměty jsou i tyto vyučovány a známkovány jako součást osnov.

Hlučínsku a vyžádala si informace o jejím vývoji v další pravidelné zprávě. Nicméně ačkoliv byl zájem o zavedení vzdělání v německém jazyce v regionech, nebylo to možné kvůli omezením, která stanovila minimální počet žáků nebo existenci výboru pro národnostní menšiny v dané obci. Oblasti, kde byl zájem o vzdělání v německém jazyce počínaje základním stupněm, byly Jihlava, Liberec, Cheb, Moravská Třebová, Šumperk, Hlučín a Opava. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**podnikly kroky pro umožnění výuky němčiny nebo v němčině ve spolupráci s mluvčími.**“ Navíc Výbor expertů vyzval české úřady, aby ve spolupráci s mluvčími zlepšily situaci němčiny jako regionálního či menšinového jazyka v oblasti vzdělání.

90. V druhé pravidelné zprávě úřady odkazovaly na podporu škol, které poskytují vzdělání v němčině a které vede k udělení německého diplomu. Také odkazují na Grantový program podpory implementace Charty, který je také aplikovatelný na projekty německého jazyka, navrhované menšinovými organizacemi nebo školami. V tomto rámci byl v roce 2010 německou menšinou předložen jeden vzdělávací program, který však nebyl implementován.
91. Co se týče primárního vzdělání, úřady tvrdí, že bilingvní česko-německou základní školu v Praze navštěvuje 126 žáků v pěti třídách. Němčina se také na základních školách vyučuje jako cizí jazyk a některé základní školy nabízí výuku němčiny od první třídy, jako např. školy K Milíčovu, Kladská a ZŠ *Bernarda Bolzana* v Táboře. V sekundárním stupni je pět škol, které nabízí vzdělání v němčině. Tyto navštěvuje celkem 757 studentů ve 40 třídách. Počet žáků poklesl o 24 ve srovnání s rokem 2009.
92. Během návštěvy představitelé německy hovořících občanů informovali Výbor, že jejich sdružení pokračují v pořádání německých kurzů na různých úrovních, které jsou většinou financovány Německem. Tyto kurzy jsou pořádány například v Moravskoslezském regionu, v Karviné, Českém Těšíně, Havířově a Hlučíně, zejména v odpoledních hodinách a o víkendech. V Chebu v Karlovarském kraji má místní sdružení dohodu se školkou a 13 dětí se zde učí němčinu. Co se týče výuky němčiny jako cizího jazyka v běžných školách, němečtí mluvčí informovali Výbor o tom, že je v tomto ohledu patrný pokles a prvním cizím jazykem je nyní angličtina. Navíc jsou znepokojeni kvalitou výuky němčiny v běžných školách.
93. Nebyl zaznamenán další vývoj s ohledem na zavedení německé školky na Hlučínsku. Představitelé německy mluvících občanů v Moravskoslezském regionu informovali Výbor, že by uvítali zřízení jedné školy, která by pokrývala oblast Hlučín-Opava a která by mohla být zřízena jako internátní škola nebo by byla zajištěna doprava k ní. Dále němečtí mluvčí zažádali o projekt, který by zhodnotil poptávku po předškolním a základním vzdělání v němčině. Kromě školky v Hlučíně se také snaží otevřít jednu v oblasti Chomutova. Nicméně pokus zřídit německou třídu ve škole v Českém Krumlově byl přijat místní komunitou negativně a byl odmítnut.
94. Výbor expertů shledává, že neproběhl téměř žádný vývoj ohledně situace němčiny jako menšinového jazyka v oblasti vzdělávání. Připomíná, že situace němčiny je obzvláště komplikovaná kvůli tomu, jak jsou mluvčí rozseti po celém území a také kvůli vnímání veřejnosti, které má původ v minulosti. Dále zdůrazňuje potřebu propagovat němčinu jako regionální či menšinový jazyk namísto toho aby byla pouze vyučována jako cizí jazyk.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby zlepšily situaci němčiny jako regionálního nebo menšinového jazyka na poli vzdělávání a vzaly v úvahu návrhy mluvčích.

Romština

95. V prvním monitorovacím cyklu byl Výbor expertů informován, že existují plány pilotního projektu představit romštinu jako volitelný předmět na základních školách a těšila se na obdržení informací o tomto vývoji v další pravidelné zprávě. Také se zdálo, že postoj některých učitelů vůči romštině byl negativní a že dokonce žákům zakazovali mluvit romsky. Co se týče učitelského sboru, byl zde obecný nedostatek školených učitelů, zejména co se týče vyučování v romštině. Pomocní učitelé pracovali v prvních dvou třídách základních škol a občas k romským žákům mluvili romsky. Výbor expertů zdůraznil, že integrace romsky mluvících občanů do české společnosti implikovala zapojení výuky romštiny a v romštině v českém systému školství. Také byla toho názoru, že výsledky výzkumu sociolingvistické situace romské komunity, provedeného Univerzitou Karlovou, mohou sloužit jako základ pro identifikaci potřeb romských žáků a škol, kde by mohla být vyučována romština. Výbor expertů poukázal na to, že jako střední řešení by české úřady měly podniknout naléhavé kroky k tomu, aby bylo zamezeno nepřipustné praxi zakazování dětem mluvit ve školách romsky, včetně osvětových kampaní a školení pracovníků, kteří jsou zodpovědní za romsky mluvící děti. Také by měly zvážit zaměstnání většího počtu romsky mluvících pomocných učitelů, dokud se nepodaří vyškolit dostatečný počet učitelů. Ve středním období by úřady měly učinit prioritou získání gramotnosti v romském jazyce a jasně definovat kariérní vývoj pro učitele romského jazyka. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**podnikly kroky k tomu, aby spolu s mluvčími zpřístupnili výuku romštiny a v romštině**“. Dále Výbor expertů vyzval české úřady, aby přijaly strukturovanou politiku výuky romštiny a podnikly okamžité dočasné opatření pro zlepšení situace.
96. Podle druhé pravidelné zprávy se úřady zaměřují na inkluzivní vzdělávací programy. Národní akční plán inkluzivního vzdělávání z roku 2010 a *koncepce včasné péče* věnují zvláštní pozornost vzdělávání romských dětí. Projekt Centra podpory inkluzivního vzdělání, který byl spuštěn ve školním roce 2009/2010, nabízí metodickou podporu pedagogickým pracovníkům na všech úrovních vzdělávání a romské děti jsou důležitou cílovou skupinou v tomto rámci. Rovněž zde jsou grantové programy podporující přístup romských dětí ke vzdělání.
97. Nicméně během návštěvy představitelé romských mluvčích informovali Výbor, že jsou hluboce znepokojeni budoucností celého programu inkluzivního vzdělání poté co celá pracovní skupina Ministerstva školství, pracující v rámci Národního akčního plánu inkluzivního vzdělání, rezignovala v červnu 2011.¹⁷
98. Další informace z druhé pravidelné zprávy odkazují na Strategii romské integrace 2010-2013, která předpokládá podporu výzkumu romštiny, romské kultury a romského holocaustu pro rozvoj předmětu *romská studia* a jeho pokračování na univerzitách. Také se zaměřuje na podporu rozšíření výuky romštiny na krajské úrovni, přípravu cvičebních materiálů pro pedagogy a metodických a didaktických materiálů pro výuku romštiny. Dále se zabývá zahrnutím romské kultury a historie do Rámcových vzdělávacích programů pro školy v souladu s jejich revizním kalendářem a také zajištěním souladu těchto programů se školními vzdělávacími programy.

---

¹⁷ Viz také 112 3. Stanovisko Poradního výboru Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin k České republice, ACFC/OP/111(2011)008.

99. Úřady také poskytly informace o překladech dokumentů Rady Evropy vztahujících se k výuce romštiny, které byly zadány Ministerstvem školství. Dokumenty, přeložené do češtiny, severostřední romštiny a Olašské romštiny, byly publikovány na stránkách Rady Evropy. Zahrnují Rámcové osnovy pro romštiny, Evropské jazykové portfolio *Výuka romského jazyka* pro žáky základních škol, Evropské jazykové portfolio *Výuka romského jazyka* pro žáky nižšího sekundárního stupně a příručku pro učitele *Používání Evropského jazykového portfolia pro romštinu*. Dále v rámci přípravy projektu QUALIROM, vyvinutého Evropským centrem pro moderní jazyky v Grazu, jehož partnerem je Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, byl v únoru 2010 v Praze pořádán seminář s podporou českého Ministerstva školství. Byl určen zejména těm, kdo jsou zodpovědní za přípravu učitelů romštiny, a zahrnoval diskuzi o finální podobě návrhu příbuzného projektu, který byl podán a následně schválen Evropskou Komisí v rámci Evropského programu celoživotního vzdělávání.
100. Romština stále není vyučována v rámci předškolního a základního vzdělání. Úřady během návštěvy vysvětlily, že ze strany romské menšiny není zájem. Jako příklad použily volitelné kurzy romštiny organizované Univerzitou Karlovou, které měly po šesti měsících pouze jednoho žáka, který stále docházel. Úřady spolupracují na různých projektech s neziskovými organizacemi a předpokládají, že časem se zájem o romštinu zvýší.
101. Podle druhé pravidelné zprávy je romština stále vyučována na třech středních školách v ČR. Soukromá škola managementu a práva, s.r.o., Kolín, vyučuje romskou historii, kulturu a jazyk a připravuje absolventy na práci v romských komunitách. Studijní programy a následné (celoživotní) vzdělávání je nabízeno univerzitami a zahrnuje školení pomocných učitelů a romská studia. Instrukce, které jsou akreditované ke školení učitelů romštiny, zahrnují například Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy.
102. Během návštěvy byl Výbor expertů informován zástupci mluvčích, že jsou velmi znepokojeni rostoucí segregací ve vzdělání.¹⁸ Existuje disproporčně vysoký počet romských dětí v praktických školách, které nahradily „zvláštní školy“. Zdá se, že testy, které jsou používány pro děti, nejsou adaptovány tak, aby braly v úvahu speciální potřeby a situaci romských dětí, včetně nedostatečné znalosti češtiny. Úřady informovaly Výbor o tom, že poradenská centra byla poučena, aby používala jazyk, kterým dítě mluví a v případě potřeby využila romských asistentů pro tlumočení. Poradenská centra také mají informovat rodiče o roli poradenských procesů a jejich důsledků. Dále úřady informovaly Výbor, že specializované oddělení Ministerstva školství začalo revidovat testy. Ombudsman hodlá těmto záležitostem věnovat zvýšenou pozornost a mapovat počet romských dětí v praktických školách.
103. Výbor expertů byl dále romskými zástupci informován, že jedním z důvodů, proč romština není propagována jako volitelný předmět v rámci běžného vzdělání, je možná negativní reakce široké veřejnosti. Rovněž byla informována, že důvodem, proč učitelé nepodporují výuku romštiny a podporují používání češtiny, je zabránění údajnému zmatku mezi jazyky. Stále existují třídy, kde učitelé zakazují dětem mluvit romsky.

---

¹⁸ Viz také 3. Stanovisko Poradního výboru Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin k České republice, ACFC/OP/111(2011)008, odstavec 110-118.

104. Mezi romsky mluvícími občany panuje neshoda, zda by měla být romština vyučována ve školách. Zdá se, že si nepřejí vyučování v romštině a dávají přednost češtině. Jejich názor je rovněž ovlivněn veřejným vnímáním Romů a romštiny. Nicméně, podle zástupce romských mluvčích, kteří organizují kurzy romštiny, jsou děti otevřeny a mají zájem mluvit romsky, ale v mnoha případech jim to rodiče zakazují.
105. Výbor expertů se také dozvěděl, že většina romsky mluvících občanů používá severostřední nářečí a považují romštinu za část své identity, ale jako první jazyk používají češtinu. Situace je podobná u jihostředních nářečí, jejichž mluvčí jsou rozseti po celé zemi. Karlova Univerzita vyvíjí učební materiály, nicméně stejné materiály není možné použít pro všechna nářečí.
106. Podle informací, získaných během návštěvy, je jedním z nejdůležitějších opatření zvýšit povědomí o romštině v rámci romské komunity. Je také důležité, aby učitelé byli schopni od prvních ročníků vysvětlit, že romština je plnohodnotný jazyk a znát romskou historii a kulturu.
107. Co se týče pomocných učitelů, nejsou bráni jako integrální součást učitelského sboru a zdá se, že zde jsou rozpočtové problémy spojené s jejich zaměstnáváním. Co se týče učitelů schopných učit romštinu, podle získaných informací zde jsou absolventi Univerzity Karlovy, kteří by byli schopni vyučovat.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby ve spolupráci s mluvčími přijaly strukturovanou politiku výuky romštiny a identifikovaly oblasti a způsoby, kde a jak by mohla být romština zavedena do běžného vzdělání, počínaje předškolním a základním stupněm.

h. propagace studia a výzkumu regionálních či menšinových jazyků na univerzitách a podobných institucích

108. V prvním monitorovacím cyklu byl Výbor expertů informován o univerzitních programech německých studií. Výbor expertů neobdržel žádné další informace ohledně výzkumu **němčiny** jako regionálního nebo minoritního jazyka v ČR a žádá české úřady, aby tyto informace poskytly v příští pravidelné zprávě.
109. Podle druhé pravidelné zprávy je projekt Českého jazykového institutu Akademie věd ČR pro období 2011-2014 podporován Grantovou agenturou ČR a zahrnuje výzkum užívání **slovenštiny** v ČR, zejména v oblasti právní komunikace.

Romština

110. V prvním monitorovacím cyklu byl Výbor expertů informován, že Karlova Univerzita provádí dvouletý rozsáhlý výzkumný projekt zaměřený na sociolingvistickou situaci romštiny v ČR, na který získala grant od Ministerstva školství. Požádala české úřady, aby dodaly informace o hlavních nálezech v příští pravidelné zprávě.
111. Podle druhé pravidelné zprávy v roce 2010 získal projekt Filozofické fakulty Univerzity Karlovy s názvem „kvantitativní a kvalitativní analýza lingvistické situace Romů v ČR“ grant v hodnotě 1,3 milionu Kč (55 000 EUR). Je pokračováním projektu z roku 2009 s názvem „Výzkum a ověření práce s romštinou ve školách“ a projektu z roku 2008 s názvem

„Sociolingvistický výzkum situace Romů v ČR“, kdy oba tyto projekty byly podporovány úřady. Tyto projekty poskytly data o znalostech romštiny u romských dětí ve školním věku a přivedly pozornost ke skutečnosti, že romština je dětmi opouštěna. Projekt z roku 2010 zahrnoval výzkum jazykového přenosu, jazykových postojů, názorech na možnou podporu jazyka a vzájemné vztahy. Byl prozkoumán jazykový repertoár romské komunity, včetně češtiny a dalších jazyků. Informace získané v dané oblasti byly diskutovány s učiteli relevantních základních škol. Projekt rovněž zahrnoval výzkum jazykového prostředí ve vybraných romských rodinách. Výsledky budou použity při vzdělávání romských dětí a při zaměřování podpory pro romštinu jako menšinový jazyk. Jedním z cílů bylo získat informace o preferencích romské komunity ohledně jazykové podpory poskytované státem. Výsledky umožní hrubý odhad situace romštiny ve větším počtu lokací. Výbor expertů tuto informaci vítá.

Odstavec 2

Strany se zavazují odstranit, pokud tak již neučinily, jakákoliv neoprávněná rozlišení, výjimky, omezení nebo preference týkající se užívání regionálního nebo menšinového jazyka a která mají za cíl ohrozit či odradit od zachování a rozvoje takového jazyka. Přijetí zvláštních opatření ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků, zaměřených na propagaci rovnosti mezi uživateli těchto jazyků a zbytkem populace nebo takových, která berou v potaz jejich specifické podmínky, není pokládáno za akt diskriminace proti uživatelům více rozšířených jazyků.

112. V prvním monitorovacím cyklu Výbor expertů získal informace, že používání romštiny bylo zakázáno nebo od něj bylo odrazováno na určitých školách a že někde existovaly omezení používání polštiny na pracovišti. Výbor expertů poukázal na to, že není zapotřebí pouze legislativního rámce, který zakazuje diskriminaci na základě jazyka, ale také praktických kroků k jejímu odstranění. Výbor expertů se těšil na další informace v příští pravidelné zprávě ohledně praktických kroků, které byly učiněny. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady podnikly kroky, které by „**zajistily, aby nebylo zakazováno či odrazováno od používání romštiny ve školách.**“
113. Podle druhé pravidelné zprávy vstoupil zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů, vešel v účinnost dne 1. září 2009. Zákon nezakazuje přímo diskriminaci na základě jazyka, ale přímou nebo nepřímou diskriminaci na základě národnosti nebo etnické příslušnosti.
114. Co se týče **romštiny**, úřady odkazují na Strategii romské integrace pro 2010-2013. Výbor expertů by uvítal detailnější informace s ohledem na ustanovení, týkající se odstranění diskriminace.
115. Podle informací, získaných během návštěvy, se zdá, že jsou stále případy, kdy učitelé zakazují dětem ve školách mluvit romsky.

Výbor expertů vyzývá úřady, aby přijaly opatření, která zaručí, že nebude zakazováno či odrazováno od mluvení romštinou ve školách

Odstavec 3

Strany se zavazují vhodnými opatřeními propagovat vzájemné porozumění mezi lingvistickými skupinami v zemi a zejména zahrnutí respektu, porozumění a tolerance ve vztahu k regionálním nebo menšinovým jazykům do cílů vzdělání a školení poskytovaného v jejich zemích a vybědnout média, aby sledovaly stejný cíl.

116. V první hodnotící zprávě Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**podnikly praktické kroky k podpoře povědomí a tolerance vis-à-vis regionálních a menšinových jazyků a kultur, které reprezentují, jako integrální součásti kulturního dědictví ČR, jak v obecných osnovách, tak ve všech fázích vzdělávání a v médiích.**“ Dále Výbor expertů vybídl české úřady, aby přijaly opatření ve vztahu ke vzdělání i k médiím, která zlepší toleranci a porozumění v rámci české společnosti vůči regionálním či menšinovým jazykům.
117. Podle druhé pravidelné zprávy jsou jako součást reformy školství připravovány školní vzdělávací programy v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy vydanými Ministerstvem školství. Problematika multikulturního vzdělání, lidských práv a vzdělání proti extremismu, rasismu a nesnášenlivosti jsou obsaženy v Rámcových vzdělávacích programech na primárním a sekundárním stupni a jako takové byly implementovány do školních vzdělávacích programů. V červnu 2010 byla vydána vládní vyhláška č. 211/2010 Sb., o osnovách pro základní, střední a vyšší odborné vzdělání. Ve stejném roce byly schváleny Rámcové vzdělávací programy pro praktické školy a nové školní vzdělávací programy budou upravovat jejich osnovy od roku 2012. Pro tyto školy neexistuje průřezové téma multikulturního vzdělání, ale tyto záležitosti jsou pokryty jako část jiných průřezových témat a předmětů. Rámcové vzdělávací programy pro základní a střední školy obsahují průřezové téma Občan v demokratické společnosti, které zahrnuje problematiku boje proti extremismu a xenofobii.
118. Historie a kultura menšin, žijících na území ČR, bude zahrnuta v rozšířené podobě v Rámcových vzdělávacích programech během jejich pravidelných revizí. V osnovách dějepisu je kladen důraz na moderní historii. Osnovy pro demokratické občanství se zabývají politickým radikalismem a extremismem, současnou situací na české extremistické scéně a její symbolikou a také mládeží a extremismem.
119. Školy byly také poučeny, aby ve svých školních vzdělávacích programech zahrnovaly dostatečný obsah jiného povinného průřezového tématu *Multikulturní vzdělání*. Doporučení a informace ohledně různých témat jsou dostupné a rovněž jsou pořádány semináře a projekty pro žáky. Školy jsou vybízeny, aby se ve svých učebních programech zaměřily na česko-německé vztahy, včetně objektivních informací o odsunutí sudetských Němců a aby poskytly informace o současných extremistických společenských jevech.
120. Multikulturní vzdělání je také podporováno výzkumem a metodickou asistencí pro učitele, včetně asistence přes internet. Dále bylo v roce 2010 provedeno dotazníkové šetření, které se zabývalo hlavně postojem učitelů k průřezovým tématům (včetně multikulturního vzdělání) a otázkami, týkajícími se jejich výuky.
121. Centrum pro podporu projektů inkluzivního vzdělání bylo spuštěno ve školním roce 2009/2010 v 9 městech ČR. Má za cíl zajistit, aby byly školy schopné nabídnout inkluzivní vzdělání a rozvíjet potenciál každého dítěte podle jeho individuálních či zvláštních vzdělávacích potřeb.
122. Grantové programy Ministerstva školství a Ministerstva kultury také podporují projekty, týkající se propagace tolerance a porozumění. Jedním z grantových programů spravovaných Ministerstvem školství podporuje projekty na přípravu učebních materiálů týkajících se národnostních menšin, jejich historie a kultury a propagace tolerance a vzájemného porozumění.

123. Dále v letech 2009 a 2010 vláda pořádala kampaň proti rasismu, která zahrnovala udělení ceny "Gypsy Spirit". Ta odměňuje osoby, obce, společnosti a neziskové organizace, které jsou zapojeny do úspěšných aktivit a projektů, které podporují romskou komunitu.
124. Co se týče médií, podle druhé pravidelné zprávy Česká televize vysílá několik pořadů, které se týkají menšin. 25minutový týdeník „Babylon“ je věnován všem národnostním menšinám v České republice. Další programy zahrnují 25minutový týdeník „Otevřené hranice/ Rozmówki polsko-czeskie“, magazín spolufinancovaný EU, který se věnuje česko-polskému pohraničí, vysílaný od orku 2010, 25minutový týdeník „Kosmopolis“, obecně pokrývající menšiny, 25minutový program „Romové v Evropě“, který se dosud vysílal 19krát. Během návštěvy několik představitelů mluvčích regionálních a menšinových jazyků přivedlo pozornost Výbor expertů ke skutečnosti, že vysílací čas „Babylonu“ není dostatečný k tomu, aby pokryl problematiku, týkající se všech dvanácti národnostních menšin v České republice.¹⁹ Jejich snahy diskutovat s Českou televizí nevedly k žádným praktickým výsledkům. Navíc kritická témata a problémy národnostních menšin v těchto programech nejsou nikdy diskutovány.
125. Výbor expertů byl během své návštěvy informován představiteli mluvčích regionálních a menšinových jazyků, že je třeba zvýšit povědomí o regionálních a menšinových jazycích a kulturách, které reprezentují, neboť ve skutečnosti o tom má česká společnost jen slabou znalost. Je třeba zdůraznit historii a kulturu menšin v rámci vzdělání. Podle německy hovořících občanů nejsou některá témata ve školách diskutována a žáci a studenti mají jen malou znalost ohledně odsunutí sudetských Němců. Několik zástupců také přivedlo pozornost Výboru expertů k přístupu učitelů vůči regionálním a menšinovým jazykům. Během návštěvy Ministerstvo školství vysvětlilo, že většina seminářů pro učitele se zaměřuje na multikulturní vzdělávání a nebylo zřejmé, do jaké míry se školení učitelů zabývá národnostními menšinami. Nicméně pilotní projekt hodnotící metodologii školení učitelů by měl začít v dubnu 2012.
126. Co se týče médií, podle informací získaných během návštěvy tyto jen zřídka diskutují menšiny a ve většině případů přispívají k propagaci jejich negativního *image*. Česká zmocněnkyně pro lidská práva má obavy ohledně postojů, které jsou odráženy zejména v některých pořadech, a hodlá toto diskutovat s Českou televizí. Výbor expertů je toho názoru, že úřady by také měly zahrnovat témata, týkající se národnostních menšin, do tréninkových programů pro novináře.
127. Podle informací, získaných komisí, existují v české společnosti silné předsudky vůči Romům. Podle názoru romských představitelů se tato situace oproti předešlému monitorovacímu cyklu ještě zhoršila, kromě jiného také kvůli ekonomické krizi, která dopadla zejména na Romy.
128. Stále existují předsudky vůči německé menšině. Podle jejích představitelů je zejména starší generace velmi citlivá a váhá veřejně vystupovat jako německá a hlásit se o svá práva. Několik iniciativ německé menšiny, jako například vystavení pamětních desek či zavedení německé třídy, byly společností vnímány negativně.

---

¹⁹ V ČR je uznáváno 12 menšin, které splňují podmínky uvedené v zákoně o národnostních menšinách. Nicméně kromě němčiny, moravské chorvatštiny, polštiny, romštiny a slovenštiny nejsou ostatní jazyky tradičně používány v rámci článku 1 Charty, a proto nejsou ošetřeny touto dohodou.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby pokračovaly ve svých snahách o zlepšení tolerance a porozumění v rámci české společnosti vůči regionálním či menšinovým jazykům, zejména ve vzdělávání a médiích.

Odstavec 4

Při tvorbě politiky týkající se regionálních a menšinových jazyků strany vezmou v úvahu potřeby a přání projevená skupinami, které tyto jazyky používají. V případě potřeby by měly vytvořit orgány, jejichž cílem bude radit úřadům ve všech věcech, týkajících se regionálních a menšinových jazyků.

129. V první hodnotící zprávě, ačkoliv chválila systém výborů pro národnostní menšiny, Výbor expertů vyjádřil svou obavu, že v některých případech byly propagace menšinových jazyků a aplikace Charty bržděny problémy, týkajícími se jejich složení a fungování. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**zlepšily legislativu, která se vztahuje na složení a pravomoci výborů pro národnostní menšiny tak, aby tato pravidla nepředstavovala bariéry pro implementaci Charty.**“
130. Podle druhé pravidelné zprávy a informací, získaných během návštěvy, připravily české úřady úpravu relevantní legislativy, týkající se vytváření výborů pro národnostní menšiny, které by měla vejít v platnost v blízké budoucnosti. Úprava předpokládá, že „pokud, podle posledního sčítání, minimálně 10% občanů obce prohlásí, že jsou jiné než české národnosti, obce pak vytvoří výbor pro národnostní menšiny, pokud to bude písemně požadováno občanským sdružením, které zastupuje zájmy příslušné menšiny. Alespoň polovina členů výboru musí být příslušníky národnostních menšin, pokud tuto podmínku není možné splnit kvůli nedostatečnému počtu kandidátů z řad národnostních menšin“.²⁰
131. Během své návštěvy Výbor expertů zaznamenal, že složení výborů pro národnostní menšiny je jednou z hlavních obav představitelů národnostních menšin, neboť se zdá, že v některých případech adekvátně neodráží přítomnost národnostních menšin. Výbor expertů byl informován, že v Moravskoslezském regionu jsou německy mluvící občané zastoupeni pouze v Třinci a na krajské úrovni vůbec.
132. Co se týče pravomocí výborů, které jsou poradními orgány, je situace podle představitelů menšin odlišná v každé obci. V mnoha případech však místní správa nebere doporučení výboru v potaz. Někdy vyvstane problém, když je zastoupeno více menšin a návrhy, které jsou v zájmu jen jedné z nich, nedostanou dostatek podpory od ostatních, což je případ polských místních názvů.
133. Na národní úrovni jsou představitelé různých menšinových skupin zapojeni v poradenských funkcích, jako je například Rada pro národnostní menšiny nebo vládní Rada pro záležitosti romské menšiny.

Odstavec 5

Strany se zavazují aplikovat, mutatis mutandis, zásady uvedené v odstavcích 1 – 4 výše na neteritoriální jazyky. Nicméně, co se týče těchto jazyků, podoba a rozsah opatření, která je třeba přijmout, aby tato Charta byla platná, bude určen pružně, berouce v potaz potřeby a přání a respektující tradice a charakteristiky skupin, jejichž jazyků se týkají.

134. Česká republika nedefinovala žádné neteritoriální jazyky ve svém ratifikačním nástroji.

²⁰ Text dodatku byl poskytnut českými úřady během návštěvy.

3.2. Hodnocení s ohledem na část III Charty

135. Část III Charty se týká polštiny a slovenštiny

3.2.1. Polština

136. Výbor expertů nebude komentovat ustanovení, kde v první hodnotící zprávě nebyly zaznamenány žádné závažnější problémy a pro která Výbor expertů nezískal žádné nové informace, které by vyžadovaly přehodnocení jejich implementace. Vyhrazuje si však právo zhodnotit situaci znovu později. Jedná se o následující ustanovení:

Článek 8, odstavec 1.h

Článek 9, odstavec 1.a.iii, d, odstavec 2.a

Článek 10, odstavec 4 a, odstavec 5

Článek 11, odstavec 1.c.ii, odstavec 2

Článek 12, odstavec 1.g

Článek 8 – vzdělání

Odstavec 1

S ohledem na vzdělání se strany zavazují, že v rámci území, kde jsou tyto jazyky používány, podle situace každého z těchto jazyků a nezávatě vůči výuce oficiálního jazyka (jazyků) státu:

a) i *zpřístupnit předškolní vzdělání v relevantním regionálním či menšinovém jazyce*

b) i *zpřístupnit základní vzdělání v relevantním regionálním či menšinovém jazyce*

c) i *zpřístupnit sekundární vzdělání v relevantním regionálním či menšinovém jazyce*

d) ...

ii *zpřístupnit podstatnou část technického a odborného vzdělání v relevantním regionálním či menšinovém jazyce*

137. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval tyto závazky za splněné. Nicméně byl informován, že obecný demografický úbytek zasáhl polské školy disproporčně a že například v Třinci byly dvě školy spojeny, což je rozhodnutí, u kterého existuje obava, že by mohlo vést k tomu, že se pro vzdělání v polském jazyce rozhodne méně rodičů.

138. Podle druhé pravidelné zprávy je počet institucí, poskytujících vzdělání v polštině, menší ve srovnání s první hodnotící zprávou. Ve školním roce 2010/2011 poskytovalo vzdělání v polštině 20 školek a pět dvojjazyčných školek ve srovnání s 33 v prvním monitorovacím cyklu, 21 škol primárního a nižšího sekundárního stupně oproti předchozím 25 a jedna polská škola v Českém Těšíně, pokrývající sekundární vzdělání oproti dvěma v předchozím cyklu (Český Těšín a Karviná). Dvě vyšší odborné školy – vyšší odborná škola obchodní v Českém Těšíně a zdravotní v Karvině – nabízely vzdělání v polském jazyce oproti třem v prvním cyklu (technická škola, obchodní a zdravotnická).

139. Počet dětí v rámci polského nebo dvojjazyčného předškolního vzdělání se zvýšil a počet dětí docházejících do základních škol se lehce snížil (o deset) ve srovnání s prvním cyklem. Nicméně je zde patrný znatelný pokles v sekundárním (o 206) a vyšším odborném (o 102) vzdělání. Navíc nejsou na technické škole v Karvině žádní studenti, studující v polštině, podobně jako v prvních dvou

ročnících zdravotní školy v Karviné a v prvním ročníku obchodní školy v Českém Těšíně. Úřady potvrzují znatelný úbytek žáků v sekundárním a vyšším odborném vzdělání.

140. Během své návštěvy byl Výbor expertů informován představiteli Pedagogického centra pro polské školy, že spojení škol bylo dokončeno. Navíc, dle jejich názoru, je situace ve vzdělávání v polském jazyce uspokojivá.
141. Výbor expertů byl dále informován, že se připravuje reforma systému financování škol. Podle představitelů Pedagogického centra pro polské školy je důležité zachovat stávající systém pro polské školy a nepřístupovat k nim jako k běžným českým školám. Výbor expertů by uvítal informace týkající se této reformy v příští pravidelné zprávě.
142. Podle druhé pravidelné zprávy Společnost polských učitelů a Pedagogické centrum pro polské školy implementují projekt, který se zabývá přípravou nových učebnic polského jazyka, historie, zeměpisu a biologie pro školy, které poskytují vzdělání v polštině. Projekt je financován Ministerstvem školství v rámci jeho grantového programu pro podporu vzdělání v jazycích národnostních menšin a multikulturního vzdělání částkou 110 000 Kč (4 400 EUR). Výbor expertů tuto iniciativu vítá.
143. Ve světle informací, uvedených výše, považuje Výbor expertů tyto závazky za splněné. Nicméně by uvítal informace o vývoji v rámci sekundárního a vyššího odborného vzdělání v příští pravidelné zprávě.

University a vyšší vzdělání

- e) i ***zpřístupnit univerzitní nebo jiné vyšší vzdělání v relevantním regionálním či menšinovém jazyce, nebo***
- ii ***poskytnout zařízení pro studium těchto jazyků jako předmětů univerzitního nebo vyššího studia, nebo***
- iii ***pokud, z důvodu role státu ve vztahu k institucím vyššího vzdělání, není možné aplikovat pododstavce i a ii, podporovat a/nebo dovolit poskytnutí univerzitního nebo jiného vyššího vzdělání v regionálním či menšinovém jazyce nebo zařízení pro studium těchto jazyků jako předmětů univerzitního nebo vyššího studia***
144. V první hodnotící zprávě Výbor expertů pokládal tyto závazky za splněné, ale vyžádal si více informací o bakalářském programu v Polský jazyk pro obchodní praxi, který byl připravován Katedrou polských studií na Ostravské univerzitě.
145. Podle druhé pravidelné zprávy je v současnosti na Ostravské univerzitě nabízen program Polština v podnikání. Několik dalších univerzit nabízí studijní programy v polštině.²¹
146. Výbor expertů považuje tyto závazky za splněné.

Vzdělávání dospělých a pokračující vzdělávání

f) ...

²¹ Viz 1 zpráva Výboru expertů o ČR, ECRML (2009) 7, odstavec 151.

iii pokud úřady nemají přímou kompetenci v oblasti vzdělávání dospělých, pobízet a podporovat nabídku těchto jazyků jako předmětů vzdělávání dospělých a pokračujícího vzdělávání

147. V první hodnotící zprávě nebyl Výbor expertů v pozici, aby posoudil tyto závazky a požádal úřady o poskytnutí relevantních informací v příští pravidelné zprávě.
148. Podle druhé pravidelné zprávy není v současnosti žádný program vzdělávání dospělých a pokračujícího vzdělání, který by pokrýval regionální nebo menšinové jazyky.
149. Výbor expertů podotýká, že tento závazek vyžaduje, aby úřady podporovaly nabídku těchto jazyků jako předmětů vzdělávání dospělých a pokračujícího vzdělávání. Výbor expertů nemá informace o žádných takových opatřeních.
150. Výbor expertů považuje tento závazek za nesplněný. Vybízí úřady, aby podnikly konkrétní kroky k podpoře nabídky polštiny jako předmětu vzdělávání dospělých a pokračujícího vzdělávání.

Výuka historie a kultury

g) Učinit opatření, která zaručí výuku historie a kultury, která je odrážena v regionálních a menšinových jazycích

151. V prvním monitorovacím období byl Výbor expertů informován, že historie a kultura, která je odrážena v polském jazyce, byla zahrnuta ve výuce historie národnostních menšin, což byla součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělání a že historici sídlící v národnostních menšinách v ČR se zabývají školní učebnice dějepisu. Nicméně podle polsky mluvících občanů nebyla zajištěna výuka historie a kultury, která je odrážena v polském jazyce, na území, kde se polštinou tradičně mluví. Výbor expertů nebyl schopen rozhodnout o tomto závazku a požádal české úřady, aby poskytly detailnější informace o tom, jak výše uvedený rámec zajistil v praxi, že výuka historie a kultury, která je odrážena v polském jazyce, byla vyučována v oblastech, kde se polsky tradičně v dostatečné míře mluví.
152. Podle druhé pravidelné zprávy se školy drží školních vzdělávacích programů, založených na relevantních Rámcových vzdělávacích programech, které určují specifické cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělání. Rámcové vzdělávací programy obsahují témata odrážející regionální nebo menšinové jazyky a očekává se, že historie a kultura menšin, žijících v ČR, budou dále rozšířeny během cyklických revizí. Pravidelná zpráva také uvádí, že školy obdrží finanční podporu na implementaci školních vzdělávacích programů, které se zabývají tématy, odrážejícími regionální a menšinové jazyky, například pomocí grantového programu Ministerstva školství, který podporuje výuku v menšinových jazycích a multikulturní vzdělání.
153. Úřady také odkazují na projekt „*Vy se ptáte, my odpovídáme. Vzdělávací aktivity pro multikulturní vzdělávání v Těšíně*“, který je implementován Polským kongresem v ČR. Projekt, jenž je zaměřen na zlepšení znalostí žáků základních a středních škol v oblasti historie a multikulturních tradic Těšína, sestává ze série přednášek na školách a dalších institucích a vývoje grafického designu CD, které bude použito při výuce. Projekt byl implementován v letech 2008 a 2009.

154. Výbor expertů byl také informován zástupci Pedagogického centra pro polské školy, že výukové a metodické materiály byly vyvinuty za použití prostředků z EU. Tyto obsahují *inter alia* informace o historii regionu. Není však zřejmé, zda jsou tyto materiály používány také běžnými českými školami v regionu.
155. Ačkoliv Výbor expertů chválí úřady za výše uvedené iniciativy a projekty, není zřejmé, zda byla provedena opatření, která by zajistila, že výuka kultury a historie, jež se odráží v polském jazyce, je součástí obecných osnov.
156. Výbor expertů není schopen učinit závěr o tomto závazku a žádá české úřady, aby poskytly detailní informace o tom, jak se kultura a historie, jež se odráží v polském jazyce, odráží v praxi ve školních osnovách.

Monitoring

i) založit kontrolní orgán nebo orgány zodpovědné za monitorování přijatých opatření a dosaženého pokroku v zavádění nebo rozvíjení výuky regionálních nebo menšinových jazyků a za přípravu pravidelných zpráv z jejich nálezů, které budou zveřejněny

157. V prvním monitorovacím cyklu Výbor expertů nezískal žádné informace ohledně faktického monitorování vzdělání v polském jazyce a nebyl uvědomen o žádných pravidelných zprávách a jejich publikaci v souladu s požadavkem tohoto závazku. Výbor expertů vyzval úřady, aby poskytly specifické informace v příští pravidelné zprávě.
158. V druhé pravidelné zprávě úřady opět odkazují na roli a zprávy vládní Rady pro národnostní menšiny a České školní inspekce. Tyto zprávy jsou veřejné. Druhá pravidelná zpráva poskytuje také informace o zprávě České školní inspekce ze školního roku 2009/2010 o národním vzdělávání v Moravskoslezském kraji. Kromě informací o celkovém hodnocení zpráva uvádí, že na školách, které poskytují vzdělání v polštině, nebyly zaznamenány žádné problémy. Dále se věnuje třem základním školám, kde se v oddělených třídách učí v češtině i v polštině a vývoji počtu žáků, kteří jsou vzděláváni v polštině.
159. Ačkoliv Výbor expertů tyto informace vítá, zdůrazňuje, že monitoring musí být prováděn kontrolním orgánem, který hodnotí a analyzuje přijatá opatření a dosažený pokrok ve vztahu k výuce regionálních nebo menšinových jazyků. Výboru se zdá, že Česká školní inspekce zahrnuje tuto práci v monitoringu vzdělání v regionu. Nicméně Výboru není jasné, do jaké míry zprávy obsahují informace o rozvoji v jazykových znalostech, počtu učitelů a poskytování učebních materiálů.²²
160. Výbor expertů považuje tento závazek za částečně splněný.

Odstavec 2

S ohledem na vzdělání a území jiná než ta, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky tradičně používány, se strany zavazují, že pokud to ospravedlňuje počet uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka, povolí, podpoří nebo poskytnou výuku v těchto jazycích nebo těchto jazyků na všech příslušných úrovních vzdělání.

²²Viz1: zpráva Výboru expertů o ČR, ECRML (2009) 7, odstavec 165, 3' zpráva Výboru expertů o Německu ECRML (2008) 4, odstavec141 – 143.

161. V první hodnotící zprávě Výbor expertů neučinil závěr ohledně tohoto závazku a požádal české úřady, aby v příští zprávě poskytly potřebné informace.
162. Ve druhém monitorovacím cyklu Výbor expertů nezískal žádné informace o tom, kde v České republice, kromě tradičních jazykových oblastí, jsou počty polsky mluvících občanů takové, aby ospravedlnily nabídku vzdělání v polském jazyce. Výbor expertů byl informován, že polština může být nabízena jako cizí jazyk nebo jako volitelný předmět, pokud je dostatečná poptávka.
163. Výbor expertů žádá české úřady, aby v příští pravidelné zprávě poskytly informace o tom, kde v České republice, kromě tradičních jazykových oblastí, jsou počty polsky mluvících občanů takové, aby ospravedlnily nabídku vzdělání v polském jazyce a zda je poskytována výuka polštiny nebo v polštině.

Článek 9 – Soudní orgány

Odstavec 1

Strany se zavazují, s ohledem a soudní okrsky, ve kterých počet obyvatel, kteří používají regionální nebo menšinové jazyky, ospravedlňuje opatření uvedená níže, podle situace každého z těchto jazyků a za podmínky, že používání prostředků, poskytnutých tímto odstavcem, soudce nepovažuje za překážku v řádném konání spravedlnosti:

a) V trestním řízení:

...

ii *garantují obžalovanému právo používat jeho/její regionální či menšinový jazyk a/nebo*

...

iv *předložit, na základě žádosti, dokumenty spojené s právním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce,*

pokud je třeba, využitím služeb tlumočnicků a překladů, přičemž to pro danou osobu neznamená další náklady

164. V první hodnotící zprávě Výbor expertů zaznamenal, že právo používat polštinu u soudu nebylo garantováno legislativou, pokud jedinec mluvil česky. Vzhledem k faktu, že možnost používat polštinu byla stejně v praxi často nabízena a že dokumenty spojené s právním řízením byly vytvářeny v polštině, Výbor expertů pokládal tento závazek za částečně splněný. Výbor expertů vyzval české úřady, aby z legislativy odebraly podmínku, že osoba musí prohlásit, že neovládá češtinu, aby mohla být v trestním řízení použita polština. Dále Výbor expertů vyzval úřady, aby z legislativy odebraly podmínku, že osoba musí prohlásit, že nevládne češtinou, aby mohly být dokumenty, související s trestním řízením, vytvořeny v polštině.
165. Podle informací, získaných od úřadů, nebyly hlášeny žádné potíže v praxi, a proto není třeba úpravy současného právního rámce. Výbor expertů žádá úřady, aby v příští pravidelné zprávě předložily další informace o způsobu, jakým jsou tyto závazky implementovány v praxi.

166. Výbor expertů podotýká, že podle Charty musí být právo obžalovaného používat polštinu garantováno, i když tato osoba ovládá češtinu. Podle současné legislativy je právo obžalovaného používat polštinu nebo obdržet dokumenty v polštině garantováno pouze tehdy, když prohlásí, že češtinu neovládá. Výbor expertů žádá úřady, aby v příští pravidelné zprávě podaly informace o opatřeních, která byla přijata, aby byla legislativa upravena tak, aby byla v souladu se závazkem.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby odstranily z legislativy podmínku, že osoba musí prohlásit, že neovládá češtinu, aby mohla být v trestním řízení použita polština a aby byly dokumenty související s trestním řízením vytvořeny v polštině.

b) v občanském řízení:

...

ii *povolit, kdykoliv musí sporná strana stanout před soudem, aby tato osoba mohla používat svůj regionální nebo menšinový jazyk bez toho, aby tím pro ni vznikaly dodatečné náklady, a/nebo*

iii *povolit, aby dokumenty a důkazy byly vytvořeny v regionálním nebo menšinovém jazyce, pokud je to nutné, za pomoci tlumočnicků a překladů*

c) V řízeních před soudem ohledně správních záležitostí

...

ii *povolit, kdykoliv musí sporná strana stanout před soudem, aby tato osoba mohla používat svůj regionální nebo menšinový jazyk bez toho, aby tím pro ni vznikaly dodatečné náklady, a/nebo*

iii *povolit, aby dokumenty a důkazy byly vytvořeny v regionálním nebo menšinovém jazyce, pokud je to nutné, za pomoci tlumočnicků a překladů*

167. V první hodnotící zprávě komise, při absenci jakéhokoliv důkazu o praktické implementaci těchto závazků, považovala tyto pouze za formálně splněné. Očekávala v příští zprávě informace o tom, jak jsou implementovány v praxi.

168. Podle informací, získaných od úřadů, je používání polštiny v občanských a správních řízeních přijato pouze, pokud je to nutné. Výboru není jasné, podle jakých kritérií soudy rozhodují o tom, zda tato potřeba nastala.

169. Výbor expertů není v pozici, aby mohl učinit závěr, a žádá české úřady, aby poskytly další informace ohledně právního rámce a praktických implementací těchto závazků.

Článek 10 – Správní orgány a veřejné služby

Odstavec 1

V rámci správních oblastí státu, ve kterých je takový počet obyvatel, kteří používají regionální nebo menšinové jazyky, který ospravedlňuje opatření specifikovaná níže a podle situace každého z jazyků, se strany zavazují, v míře, v jaké to je rozumně možné:

a) ...

- iv   zajistit, aby uživatelé regionálních a menšinových jazyků mohli podat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích*

Odstavec 2

S ohledem na místní a regionální orgány, na jejichž území je takový počet obyvatel, kteří používají regionální nebo menšinové jazyky, který ospravedlňuje opatření specifikovaná níže, se státy zavazují povolit a/nebo podporovat

...

- b) možnost uživatelů regionálních a menšinových jazyků podat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích*

170.   V první hodnotící zprávě Výbor expertů zaznamenal, že právní možnost polsky hovořících občanů používat svůj jazyk při jednání se správními orgány je garantována, ale bylo nutné o tom polsky mluvící občany informovat a aktivně je podporovat, aby podávali ústní a písemné žádosti v obcích Frýdek-Místek a Karviná. Výbor expertů pokládal tento závazek za pouze částečně splněný a pobídl české úřady, aby podnikly nutné kroky k tomu, aby zaručily, že možnost polsky mluvících občanů podávat ústní a písemné žádosti v polštině orgánům státní správy a místním a krajským orgánům je garantována i v praxi.

171.   Ve druhé pravidelné zprávě nebyly v tomto ohledu poskytnuty žádné informace.

172.   Podle informací, získaných během návštěvy, polsky mluvící občané jen velmi zřídka používají polštinu při jednání se správními orgány. V některých případech mají dojem, že se problémy řeší rychleji, pokud se na orgány obrátí v češtině. Výbor expertů nebyl zpraven o žádných opatřeních, podniknutých úřady k tomu, aby podpořily polsky mluvící občany v používání polštiny při jednání se státní správou.

173.   Výbor expertů se odkazuje na odstavce 65-66 a připomíná, že při aplikování Charty je po úřadech požadován proaktivní přístup a v rámci těchto závazků informovat a aktivně podporovat polsky mluvící občany, aby používali polštinu při jednání se správními orgány.

174.   Výbor expertů pokládá tyto závazky pouze za částečně splněné.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby podnikly proaktivní kroky k tomu, aby podpořily polsky mluvící občany k podávání ústních a písemných žádostí orgánům státní správy a orgánům místní a krajské správy.

- a) Používání regionálních a menšinových jazyků regionálními orgány v debatách na jejich shromážděních, avšak bez toho, aby bylo vyloučeno používání oficiálního státního jazyka*

175.   V první hodnotící zprávě komise, při absenci jakékoliv praktické implementace, považovala tento závazek pouze za částečně splněný a vybídla úřady, aby informovaly uživatele jazyka o možnosti používat polštinu na shromážděních a vytvořily příznivé podmínky pro její používání v praxi.

176.   V druhé pravidelné zprávě nejsou uvedeny žádné informace ohledně této problematiky.

177.   Výbor expertů nebyl informován, zda je polština v praxi používána při regionálních shromážděních.

178. Výbor expertů pokládá tento závazek pouze za formálně splněný. Naléhá na úřady, aby informovaly mluvčí o možnosti používat polštinu na krajských shromážděních a vytvořily příznivé podmínky pro její použití v praxi.

b) Používání regionálních a menšinových jazyků místními orgány v debatách na jejich shromážděních, avšak bez toho, aby bylo vyloučeno používání oficiálního státního jazyka

179. V první hodnotící zprávě komise, při absenci jakékoliv praktické implementace, považovala tento závazek pouze za částečně splněný a vybídla úřady, aby informovaly uživatele jazyka o možnosti používat polštinu na shromážděních a vytvořily příznivé podmínky pro její používání v praxi.

180. V druhé pravidelné zprávě nejsou uvedeny žádné informace ohledně této problematiky.

181. Podle informací, získaných během návštěvy, byla polština v několika případech použita polskými představiteli na shromážděních místních orgánů, ale stále je patrná váhavost použít při těchto shromážděních polštinu.

182. Výbor expertů pokládá tento závazek pouze za formálně splněný. Naléhá na úřady, aby informovaly mluvčí o možnosti používat polštinu na místních shromážděních a vytvořily příznivé podmínky pro její použití v praxi.

c) Použití nebo přijetí, pokud je to nutné spolu se jmény v oficiálním jazyce, tradičních a správných forem místních názvů v regionálních nebo menšinových jazycích

183. V první hodnotící zprávě Výbor expertů zaznamenal, že v souladu s právními ustanoveními, by mohly být místní názvy a topografické značky v regionálních či menšinových jazycích instalovány, pokud podle posledního sčítání se minimálně 10 % občanů dané obce považuje za příslušníky dané menšiny a pokud se výbor pro národnostní menšiny usnesl, že toto bude požadovat. V praxi 13 z 31 obcí, které splnily právní podmínky, zavedlo v různé míře dvojjazyčné místní názvy, názvy ulic a nápisy v okresech Český Těšín a Karviná. Nicméně v některých obcích výbory taková doporučení nenavrhly a v jednom případě obec odmítla implementaci tohoto doporučení. Dvojjazyčné značky měly také být instalovány na nádražích v Moravskoslezském regionu v těch obcích, které dosáhly 10% hranice polských obyvatel. Výbor expertů shledal tento závazek jen částečně splněným a vyzval české úřady, aby našly řešení prostřednictvím úpravy současné legislativy, nebo pokud by to bylo nutné, přijetím dodatečné legislativy. Výbor ministrů doporučil českým úřadům, aby **„zlepšily legislativu týkající se složení a pravomocí výborů pro národnostní menšiny tak, aby tato pravidla nepředstavovala bariéru implementace Charty, včetně [...] používání polských místních názvů v topografickém značení“**. Výbor expertů dále vyzval české úřady, aby odstranily legislativní překážky užívání polských místních názvů na topografických značkách v oblasti, kde je používána polština.

184. Podle druhé pravidelné zprávy bylo pokračováno v instalaci dvojjazyčných značek a nyní jsou instalovány ve dvou třetinách z 31 obcí, které splňují právní podmínky. Každá obec rozhodne, na základě doporučení výboru pro národnostní menšiny, které značky budou zobrazeny dvojjazyčně. Náklady na instalaci dvojjazyčného značení v obcích byly hrazeny ze státního rozpočtu. Dvojjazyčné značení bylo také instalováno na některých nádražích (např.

Návsi/Nawsie) a náklady byly hrazeny Českými drahami. Mohou být dále instalovány pouze v obcích na novém železničním koridoru, který je budován v Moravskoslezském kraji.

185. Výbor expertů byl informován představiteli polsky mluvících občanů, že stále přetrvávají problémy spojené s dvojjazyčnými názvy a že často vyvolávají napětí. Tato situace je v každé obci odlišná a v některých případech nebyly podniknuty žádné kroky k zavedení dvojjazyčného značení. Dvojjazyčné značení je také často ničeno a ne vždy nahrazeno, zejména kvůli problémům s financováním. Prostředky ze státního rozpočtu jsou navíc poskytovány se zpožděním, což způsobuje problémy v obecním rozpočtu a má za následek další váhání ze strany úřadů při povolování dvojjazyčného značení. Co se týče nádraží, nebyly v novém koridoru instalovány žádné další dvojjazyčné značky. Ve stanicích jako je Třinec-Konská nebo Ropice, kde toto značení bylo instalováno, zůstává vypnuté. Problémy byly zaznamenány také na nádražích v Třinci a Vendryně.

186. Úřady si jsou vědomy toho, že byly dvojjazyčné značky poničeny a bývalý ministr pro lidská práva a Vládní zmocněnkyně pro lidská práva veřejně protestovali proti těmto činům. Úřady dále vysvětlují, že dvojjazyčné značení je citlivá záležitost a většina veřejnosti je v tomto ohledu zdrženlivá.

187. Co se týče legislativy, úřady informovaly Výbor, že byla připravena úprava příslušné legislativy, která by měla vejít v platnost v blízké budoucnosti. Úprava zachovává 10% hranici a předpokládá, že žádost o dvojjazyčné značení může být podána také občanským sdružením, které zastupuje zájmy dané menšiny a v dané obci je přítomno alespoň pět let. Úřady vysvětlují, že žádosti představitelů národnostních menšin prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny zůstanou hlavní metodou, zatímco žádost podaná sdružením bude výjimečným řešením v případě, že výbor řádně neplní svou roli. Tato úprava byla připravena Výborem pro spolupráci s místní samosprávou Rady vlády pro národnostní menšiny, sekretariátem této Rady a Ministerstvem vnitra.

Výbor expertů naléhá na české úřady, aby odstranily legální a praktické překážky užívání polských místních názvů a topografického značení v souladu s Chartou.

Článek 11 – Média

Odstavec 1

Strany se zavazují, pro uživatele regionálních či menšinových jazyků v rámci území, ve kterých se těmito jazyky mluví, podle situace každého z jazyků, v rozsahu v jakém jsou veřejné orgány přímo či nepřímo kompetentní, mají moc nebo hrají roli v této oblasti, a při respektování zásad nezávislosti a autonomie médií:

a) v rozsahu v jakém rádio a televize provádí službu veřejnosti

...

iii provést adekvátní opatření tak aby vysílatelé nabízeli programy v regionálních nebo menšinových jazycích

188. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za splněný, co se týče rádiového vysílání. Co se týče televizního vysílání, ačkoliv uvítal zavedení vysílání v polském

jazyce do veřejnoprávní televize, pokládal jeden 5minutový pořad za týden za nedostatečný a došel k závěru, že závazek splněn nebyl.

189. Podle druhé pravidelné zprávy je v televizi pouze 5-6minutový pořad týdně v polštině jako součást regionálních zpráv. Polsky mluvící občané informovali Výbor, že v praxi vysílání trvá jen 3-4 minuty.

190. Výbor expertů zaznamenává, že v oblasti televizních pořadů v polštině neproběhl žádný vývoj. Proto trvá na tom, že současné vysílání je nedostatečné a proto považuje závazek za nesplněný.

Výbor expertů vybízí české úřady, aby přijaly opatření, která povedou k navýšení vysílacího času v polštině na veřejnoprávní televizi.

b) ...

ii podporovat a/nebo usnadnit vysílání rádiových programů v regionálních nebo menšinových jazycích na pravidelné bázi

191. V první hodnotící zprávě byl Výbor expertů informován zástupci polsky hovořících občanů, že na soukromých rádiových stanicích nejsou vysílány žádné programy v polštině. Výbor expertů požádal úřady, aby poskytly přesnější informace ohledně přítomnosti polštiny na soukromých rádiích a o všech dodatečných opatření, které podnikly české úřady k tomu, aby podpořily a/nebo usnadnily vysílání programů v polštině na soukromých rádiových stanicích na pravidelné bázi.

192. Výboru nebyly dodány žádné další informace ohledně polštiny na soukromých rádiových stanicích. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury spravuje grantový program podporující média v jazycích národnostních menšin a projekty, týkající se tvorby rádiových a televizních programů v těchto jazycích by mohly být financovány. Nicméně, tato informace je relevantní v rámci článku 11, odstavce 1 d.

193. Výbor expertů nebyl zpraven o žádných opatřeních českých úřadů, jako jsou opatření týkající se financování nebo licenční opatření pro podporu a/nebo usnadnění vysílání rádiových programů v polštině na soukromých rádiových stanicích.

194. Výbor expertů považuje tento závazek za nesplněný. Vyzývá české úřady, aby přijaly opatření na podporu a/nebo usnadnění vysílání programů v polštině na soukromých rádiových stanicích na pravidelné bázi.

d) *podporovat a/nebo usnadnit tvorbu a distribuci audio a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích na pravidelné bázi*

195. V prvním monitorovacím cyklu byl Výbor expertů informován, že prostředky pro audio a audiovizuální díla byly dostupné z obecného rozpočtu Ministerstva kultury, věnovanému podpoře kulturním aktivitám národnostních menšin. Výbor expertů nečinil závěr ohledně závazku a požádal české úřady, aby poskytly relevantní informace v příští pravidelné zprávě.

196. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury spravuje grantový program podporující média v jazycích národnostních menšin a projekty, týkající se tvorby audio a audiovizuálních děl v těchto jazycích by mohly být financovány. Fond na podporu české kinematografie by také mohl být použit pro tvorbu, distribuci a propagaci kinematografických děl národnostních menšin.
197. Nicméně není jasné, zda jsou v rámci fondu pro podporu české kinematografie vyčleněny speciální fondy pro produkce v regionálních nebo menšinových jazycích. Dále nebyl Výbor expertů informován, zda byly v praxi vytvořeny a distribuovány nějaká audio či audiovizuální díla v polštině. Výbor expertů žádá české úřady, aby poskytly příklady audio nebo audiovizuálních děl v polštině v příští pravidelné zprávě.
- e) i podporovat a/nebo usnadnit vytvoření nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích*
198. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za splněný. Nicméně vyzval české úřady, aby ve spolupráci s mluvčími našly řešení financování polských novin, jejichž editor musel provizorně pokrýt produkční náklady, než přišly peníze z grantu.
199. Podle druhé pravidelné zprávy byly v roce 2010 polské noviny *Głos Ludu*, vycházející třikrát týdně, kulturní měsíčník *Zwrot* a čtrnáctideník pro školáky *Nasza Gazetka* a dále produkce zpráv v polštině pro Českou televizi Ostrava dotovány částkou 7,1 milionu korun (290 000 EUR). Tato částka je nižší než v letech 2008 a 2009.
200. Představitelé polsky mluvících občanů přivedli pozornost Výboru expertů k faktu, že finanční podpora je systematicky redukována a v praxi není poskytnuta dříve než ve druhé polovině roku.
201. Výbor expertů stále považuje tento závazek za splněný, nicméně žádá české úřady, aby poskytly specifické informace o finanční podpoře udílené polským novinám.

Článek 12 – Kulturní aktivity a zařízení

Odstavec 1

S ohledem na kulturní aktivity a zařízení – zejména knihovny, videoknihovny, kulturní centra, muzea, archivy, akademie, divadla a kina a také na literární díla a filmovou produkci, lidové formy kulturního vyjadřování, festivaly a kulturní průmysl, zahrnující mimo jiné také využívání nových technologií – se strany zavazují, v rámci území, kde jsou tyto jazyky používány a v míře, v jaké jsou veřejné orgány kompetentní, mají moc nebo hrají roli v této oblasti:

- 1. Podporovat typy vyjadřování a iniciativ specifické pro regionální a menšinové jazyky a podporovat různé způsoby přístupu k dílům, vytvořených v těchto jazycích*
202. V první hodnotící zprávě Výbor expertů tento závazek považoval za splněný.
203. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury poskytuje podporu kulturním aktivitám národnostních menšin. Dále Ministerstvo školství dotuje knihovny s cílem poskytnout přístup k literatuře v jazycích národnostních menšin a dotace mohou být také poskytnuty na vydávání děl v jazycích národnostních menšin.
204. Nicméně zástupci polsky hovořících občanů informovali Výbor, že projekty obcí, týkající se multikulturního vzdělávání nebo českých sdružení, zahrnující vystoupení souborů

národnostních menšin jsou také financovány z grantů centrálních orgánů, určených pro aktivity národnostních menšin. Představitelé mluvčích informovali Výbor o dvou skutečnostech, které považují za nedostatky: zaprvé, že jsou granty limitovány na dva projekty bez ohledu na to, kolik členů organizace má, zadruhé, že priority polsky mluvících občanů nebyly brány dostatečně v potaz.

205. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný, ale uvítal by další objasnění problémů, které byly naznačeny polskými představiteli.

f) podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při poskytování zařízení a plánování kulturních aktivit

206. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval tento závazek za splněný.

207. V druhé pravidelné zprávě úřady informovaly Výbor o aktivitách Slezského muzea v Opavě, které se týkaly polské menšiny a jež rovněž zahrnovaly představitele polské menšiny, jako byla výstava dokumentů a fotografií *Pamięć Narodu/National remembrance (2010)*.

208. Výbor expertů pokládá tento závazek za splněný.

Odstavec 2

S ohledem na území jiná, než jsou ta, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky tradičně používány, se strany zavázaly, pokud to počet uživatelů jazyka regionálního nebo menšinového jazyka ospravedlní, dovolit, podpořit a/nebo poskytnout příslušné kulturní aktivity a zařízení v souladu s předchozím odstavcem.

209. V první hodnotící zprávě Výbor expertů nebyl schopen učinit závěr ohledně tohoto závazku, neboť neobdržela žádné příklady kulturních aktivit, které se konaly jinde než ve Frýdku-Místku a Karviné. Vyzvala české úřady, aby v příští zprávě poskytly relevantní informace, včetně nějakých konkrétních příkladů.

210. V druhé pravidelné zprávě úřady odkazují na Národní informační a poradenské centrum pro kulturu v Praze a na články, které publikuje v časopise *Místní kultura*. Úřady také vysvětlují, že sdružení národnostních menšin mohou používat prostory Domu národnostních menšin v Praze pro kulturní aktivity.

211. Na základě dostupných informací Výbor expertů nemůže učinit závěr o naplnění tohoto závazku. Proto žádá české úřady, aby poskytly příklady kulturních aktivit organizovaných mimo okresy Frýdek-Místek a Karviná v oblastech, kde počet polsky mluvících občanů ospravedlňuje taková opatření.

Odstavec 3

Strany se zavazují zajistit učinit příslušná opatření, při sledování své kulturní politiky v cizině, pro regionální či menšinové jazyky a kultury, které odráží.

212. V první hodnotící zprávě odborníků považovala závazek za nesplněný. Vyzval úřady, aby poskytly v příští pravidelné zprávě příklady toho, jak je v zahraniční kulturní politice odražena skutečnost, že se v ČR mluví polsky.

213. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury v rámci grantového programu podporuje účast amatérských uměleckých skupin na kulturních akcích v cizině, a tím umožňuje vystoupení v regionálních či menšinových jazycích na festivalech a soutěžích v cizině a přispívá tím také k navazování kontaktů mezi mluvčími regionálních nebo menšinových jazyků v České republice a státech jejich původu.
214. Výbor expertů připomíná, že současný závazek se týká především způsobu, jakým země prezentuje své rozmanité jazykové a kulturní dědictví v zahraničí. To může sestávat z kulturních výměn, odkazů na regionální nebo menšinové jazyky, používané v České republice v kontextu výstav nebo akcí, nebo informačních materiálů týkajících se menšinových jazyků v České republice zacílených na mezinárodní veřejnou akci.²³
215. Během návštěvy byl Výbor expertů informován o tom, že česká kulturní politika v cizině je prováděna českými kulturními centry, koordinovanými Ministerstvem zahraničí.
216. Výbor expertů neobdržel žádné příklady toho, jak je v zahraniční kulturní politice odražena skutečnost, že se v ČR mluví polsky. Proto zachovává předchozí stanovisko, že závazek není splněn.
217. Výbor expertů vyzývá úřady, aby zavedly příslušná opatření ve své zahraniční kulturní politice pro polský jazyk a kulturu, kterou odráží a poskytly v příští pravidelné zprávě detailní informace.

Článek 13 – Ekonomický a společenský život

Odstavec 1

S ohledem na ekonomické a společenské aktivity se strany zavazují, v rámci celé země:

...

- c) bránit praktikám určeným k tomu, aby odrazovaly od používání regionálních nebo menšinových jazyků ve spojení s ekonomickými a společenskými aktivitami*

218. V první hodnotící zprávě komise, mající na zřeteli ustanovení českého zákoníku práce a absenci jakýchkoliv stížností ohledně tohoto ustanovení, považovala tento závazek za splněný.
219. V druhé pravidelné zprávě úřady informovaly Výbor, že dne 1. září 2009 vešel v účinnost antidiskriminační zákon (zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů a zavedl vymahatelnost práva na rovné zacházení a nediskriminaci v oblastech jako je právo na zaměstnání a přístup k zaměstnání a podnikání, přístup ke zdravotní péči, přístup ke vzdělání a zboží a službám. Antidiskriminační zákon také upravil řadu dalších zákonů tím, že přidal ustanovení zakazující přímou i nepřímou diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu nebo národnosti. Úřady také prohlašují, že antidiskriminační zákon nezakazuje přímo diskriminaci na základě jazyka.
220. Co se týče polštiny a jejího používání na pracovišti, polští představitelé informovali Výbor, že mohou mluvit polsky na pracovišti, ale jsou požádáni, aby mluvili česky, pokud jim

²³ Viz 1. zpráva Výboru expertů o ČR, ECRML (2009) 7, odstavec 232, 2. zpráva Výboru expertů o Rakousku, ECRML (2008) 10, odstavec 176.

zbytek kolegů nerozumí. Výbor expertů žádá české úřady, aby ji v příští pravidelné zprávě informovaly, do jaké míry je odrazováno od používání polštiny na pracovišti.

Odstavec 2

S ohledem na ekonomické a sociální aktivity se strany zavazují, v rozsahu kompetencí veřejných orgánů, v rámci teritoria, kde jsou tyto jazyky používány a v míře, jak je to rozumně možné:

...

e) Zajistit, aby informace, poskytnuté kompetentními orgány, týkající se práv spotřebitele, byly k dispozici v regionálních či menšinových jazycích.

221. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval tento závazek za splněný
222. Podle informací, získaných od polsky mluvících občanů v druhém monitorovacím cyklu, nejsou informační brožury pro spotřebitele dostupné v polštině na relevantních místních a krajských úřadech. Dále Evropské spotřebitelské centrum neposkytuje aktualizované informace v polštině.
223. Výbor expertů není v pozici, aby mohl učinit závěr ohledně tohoto závazku, a žádá české úřady, aby objasnily problémy, označené polskými představiteli a poskytly v příští pravidelné zprávě detailní informace o materiálech o právech spotřebitelů, které jsou poskytovány v polštině.

Článek 14 – Přeshraniční výměny

Strany se zavazují:

a) Aplikovat existující bilaterální a multilaterální dohody, které je svazují se státy, ve kterých je stejný jazyk používán v identické nebo podobné formě, nebo pokud je to nutné, se snažily uzavřít takové dohody, takovým způsobem, aby pěstovaly kontakty mezi uživateli stejného jazyka v daných státech v oblasti kultury, vzdělání, informací, profesní přípravy a stálého vzdělávání

224. V první hodnotící zprávě nebylo Výboru zřejmé, jak dohody, uzavřené mezi Českou republikou a Polskem nebo jiným státem rozvíjí kontakty mezi polsky mluvícími osobami. Výbor expertů nebyl v pozici, aby učinil závěr a vyzval úřady, aby v příští zprávě poskytly relevantní informace.
225. V druhé pravidelné zprávě úřady odkazují na Česko-polskou mezivládní komisi pro přeshraniční spolupráci, ve které je zastoupeno Ministerstvo kultury a jejíž aktivity zapojují místní a krajské úřady. Tato informace je relevantní v rámci článku 14 b. Úřady také prohlašují, že většina dohod, uzavřených se státem původu, obsahují ustanovení ohledně stipendií pro letní jazykové kurzy nebo stipendií pro studenty a učitele a ohledně podpory jazykové výuky.
226. Výbor expertů považuje tento závazek za částečně splněný. Žádá české úřady, aby poskytly specifické informace a příklady, jak dohody uzavřené s Polskem nebo jinými státy pěstují kontakty mezi polsky mluvícími občany.

b) Ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků, usnadnit a/nebo propagovat spolupráci napříč hranicemi, zejména mezi krajskými a místními úřady, na jejichž území je používán stejný jazyk v identické nebo podobné formě.

227. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za splněný. Nicméně neobdržel žádné informace o rozsahu, v jakém polsky mluvící občané v ČR těží z kulturních aktivit dohodnutých Česko-polskou mezivládní komisí pro přeshraniční spolupráci nebo jako roli polština hraje.

228. Ve druhé pravidelné zprávě úřady opět odkazují na Česko-polskou mezivládní komisí pro přeshraniční spolupráci.

229. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný. Nicméně žádá české úřady, aby poskytly specifické informace a příklady, v jaké míře polsky mluvící občané v ČR těží z kulturních aktivit dohodnutých Česko-polskou mezivládní komisí pro přeshraniční spolupráci nebo jako roli polština hraje.

3.2.2. Slovenština

230. Výbor expertů nebude komentovat ustanovení, v souvislosti s kterými nebyly v předcházející zprávě vzneseny žádné zásadní otázky, a ke kterým neobdržel žádné nové položky, vyžadující opětovné zhodnocení nebo rozdílnou prezentaci jejich implementace. Ale vyhrazuje si právo opět zhodnotit situaci v pozdější fázi. Tato ustanovení jsou uvedena níže:

Článek 8, odstavec 1.e.iii

Článek 9, odstavec 1.a.iii, b.ii, b.iii, c.ii, c.iii, d, odstavec 2.a

Článek 10, odstavec 1.a.iv, odstavec 2.b; e; f, odstavec 3.c, odstavec 4.a, odstavec 5

Článek 11, odstavec 2

Článek 12, odstavec 1 f ;

Článek 14.b

Článek 8 – Vzdělávání

Odstavec 1

S ohledem na vzdělávání se Strany zavazují, že v rámci území, ve kterém jsou takové jazyky používány, podle situace každého z těchto jazyků, a bez zaujatosti vůči vyučování oficiálního jazyka(ů) Státu:

Předškolní vzdělávání

- a) i *umožnit předškolní vzdělávání v příslušných regionálních jazycích nebo jazycích menšin; nebo*
- ii *umožnit podstatnou část předškolního vzdělávání v příslušných regionálních jazycích nebo jazycích menšin; nebo*
- iii *aplikovat jedno z opatření, která jsou stanovena výše v pododstavcích i a ii, přinejmenším u těch žáků, jejichž rodiny to vyžadují a jejichž počet je považován za dostatečný; nebo*

- iv pokud veřejné orgány nemají žádnou přímou kompetenci v oblasti předškolního vzdělávání, napomáhat a/nebo povzbuzovat aplikování opatření, která jsou uvedena výše v pododstavcích i až iii;*

231. Výbor expertů považoval tento závazek v rámci prvního cyklu monitorování za nesplněný, protože v České republice neexistují žádná slovensky mluvící nebo bilingvální předškolní zařízení. Nicméně jedna slovenská organizace se za podpory úřadů pokoušela založit slovenské předškolní zařízení v Praze. Výbor expertů povzbuzoval české úřady k vyhodnocení požadavku na slovenská předškolní zařízení, a k podpoře zavedení vzdělávání ve slovenském jazyce nebo bilingválního vzdělávání ve spolupráci se slovensky mluvícími občany. Také úřady povzbuzoval k pokračování jejich podpory při zakládání výše zmíněného předškolního zařízení v Praze.
232. Ve druhé pravidelné zprávě se úřady všeobecně odvolávají na projekty, týkající se vyučování ve slovenštině, které jsou na základě příslušných grantových programů finančně podporovány.
233. V průběhu návštěvy na místě byl Výbor expertů informován o tom, že v současné době neexistuje žádné vzdělávání ve slovenském jazyce na úrovni předškolních zařízení. Ze strany rodičů nedošlo k žádným podnětům ke vzniku tohoto typu vzdělávání. Nicméně někteří zástupci slovensky mluvících občanů byli toho názoru, že určitá část vyučování ve slovenštině by byla na předškolní úrovni prospěšná.
234. Výbor expertů nebyl informován o žádných opatřeních ke zhodnocení požadavku na slovensky mluvící předškolní zařízení a podpořil zavedení slovenského nebo bilingválního vzdělávání ve spolupráci se slovensky mluvícími občany.
235. Výbor expertů považuje závazek za nesplněný. Z pohledu závazku, který si Česká republika vybrala, Výbor expertů povzbuzuje české úřady k tomu, aby ve spolupráci se slovensky mluvícími občany identifikovaly oblasti a způsoby, jakými by bylo možné zavést předškolní vzdělávání ve slovenském jazyce.

Základní vzdělání

- b) i umožnit základní vzdělání v příslušných regionálních jazycích nebo jazycích menšin; nebo*
- ii umožnit podstatnou část základního vzdělání v příslušných regionálních jazycích nebo jazycích menšin; nebo*
- iii v rámci základního vzdělání poskytnout výuku příslušných regionálních jazyků nebo jazyků menšin jako nedílnou součást učebního plánu; nebo*
- iv aplikovat jedno z opatření, která jsou uvedena výše v pododstavcích i až iii přinejmenším u těch žáků, jejichž rodiny to vyžadují a jejichž počet je považován za dostatečný;*

236. V prvním cyklu monitoringu se zdálo, že po vzdělávání ve slovenském jazyce není poptávka, ale slovensky mluvící občané měli přesto obavy ohledně upadajících jazykových dovedností dětí, co se týká slovenštiny. Výbor expertů byl toho názoru, že ve světle zvoleného závazku by se české úřady mohly zaměřit na poskytování lekcí slovenského jazyka žákům jako součást běžného školního učebního plánu. Výbor expertů považoval závazek za v současné době nesplněný. Výbor ministrů doporučil, aby české úřady „**podnikly opatření k umožnění výuky ve slovenštině, nebo slovenštiny [...] ve spolupráci se slovensky mluvícími občany**”.

237. Podle druhé pravidelné zprávy nebyly v letech 1995-2000 podniknuty žádné iniciativy k poskytování výuky ve slovenštině nebo slovenštiny, ale ze strany slovensky mluvících občanů nebyl žádný zájem. Úřady se dále všeobecně odvolávají na projekty, týkající se výuky ve slovenštině, které jsou financovány podle příslušných grantových programů.
238. Podle informací, získaných v průběhu návštěvy na místě se zdá, že ze strany žáků a rodičů není žádný zájem o vzdělávání ve slovenském jazyce, hlavně kvůli podobnosti češtiny a slovenštiny. Avšak někteří zástupci slovensky mluvících občanů byli toho názoru, že určitá míra výuky slovenštiny na základních školách by byla prospěšná. Jedna slovenská organizace provedla průzkum a zdá se, že by byli žáci, kteří by měli zájem o česko-slovenskou školu.
239. Výbor expertů považuje závazek za nesplněný. Z pohledu závazku, který si Česká republika zvolila, Výbor expertů povzbuzuje české úřady k tomu, aby ve spolupráci se slovensky mluvícími občany identifikovaly oblasti a způsoby, jakými by bylo možné zavést přinejmenším výuku slovenštiny.

Vyučování historie a kultury

g) zajistit výuku historie a kultury, která souvisí s regionálním jazykem nebo jazykem menšiny;

240. V prvním cyklu monitorování byl Výbor expertů úřady informován o tom, že historie a kultura, která je odrazem slovenského jazyka, je zahrnuta do výuky dějin národních menšin, která je součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělání, a že školní učebnice dějepisu se zabývají dějinami usídlení národních menšin v České republice. Výbor expertů nebyl schopen učinit závěr ohledně tohoto závazku, a požádal české úřady o to, aby poskytly podrobnější informace o tom, jak stávající výše zmíněný Rámcový vzdělávací program v praxi zajišťuje, aby se vyučovalo o dějinách a kultuře, které souvisí se slovenským jazykem.
241. Podle druhé pravidelné zprávy se školy drží školních vzdělávacích programů, založených na příslušných Rámcových vzdělávacích programech, které stanovují konkrétní cíle, formu, délku a povinný obsah vzdělání. Rámcové vzdělávací programy zahrnují témata, která reflektují regionální jazyky nebo jazyky menšin a očekává se, že v rámci pravidelných revizí budou dále rozšířeny o historii a kulturu menšin, žijících v České republice. Pravidelná zpráva také uvádí, že školy dostávají finanční podporu na implementaci školních vzdělávacích programů, zabývajících se tématy, která berou v úvahu regionální jazyky nebo jazyky menšin, například prostřednictvím grantového programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, na podporu vzdělávání v jazycích menšin a multikulturního vzdělávání.
242. V průběhu návštěvy na místě byl Výbor expertů zástupci slovensky mluvících občanů informován o tom, že v praxi se o slovenské historii a kultuře v rámci hlavního vzdělání vyučuje velmi málo, protože učitelé vyvíjí nedostatečnou iniciativu. Ačkoliv je možné vyučovat o menšinách, žijících v České republice, ve většině případů o to školy nejeví žádný zájem.
243. Výbor expertů není schopen učinit závěr ohledně tohoto závazku a žádá české úřady, aby poskytly podrobné informace o přijatých opatřeních, aby zajistily, že historie a kultura, která je vyjadřována slovenským jazykem, byla zahrnuta do vzdělávacího procesu.

Monitoring

- i) Ustanovit orgán nebo orgány dohledu, které budou odpovídat za monitoring přijatých opatření a dosaženého pokroku při zakládání nebo rozvíjení výuky regionálních nebo jazyků menšin a za vypracování pravidelných zpráv o jejich zjištěních, které budou zveřejňovány.***

244. V prvním cyklu monitorování Výbor expertů neobdržel žádné informace, týkající se skutečného monitorování vzdělávání ve slovenském jazyce nebo slovenského jazyka, a nevěděl o žádných pravidelných zprávách a jejich zveřejnění, které by odpovídaly požadavkům tohoto závazku ohledně slovenštiny. Výbor expertů úřadům doporučil, aby v další pravidelné zprávě poskytly konkrétnější informace.
245. V druhé pravidelné zprávě se úřady opět odvolávají na roli a zprávu Rady vlády pro národnostní menšiny, jakož i České školní inspekce.
246. Nicméně jelikož závazky podle článků 8 1.a.iv a 8 1.b.iv. nejsou splněny, Výbor expertů se v současné době nebude tímto závazkem zabývat.

Odstavec 2

S ohledem na vzdělání a území, jiná než ta, ve kterých jsou regionální jazyky nebo jazyky menšin tradičně používány, se Strany zavazují, že pokud k tomu dá počet uživatelů regionálního jazyka nebo jazyka menšiny důvod, umožní, podpoří nebo poskytnou výuku v regionálním jazyce nebo jazyce menšiny, nebo výuku tohoto jazyka na všech vhodných úrovních vzdělání.

247. Výbor expertů se odvolává na výše uvedené odstavce 21-24 a vyzývá české úřady k tomu, aby specifikovaly území, kde se slovensky mluvící občané vyskytují v dostatečných počtech, aby to dalo důvod k přijetí různých ochranných a propagačních opatření, aby mohl Výbor expertů vyhodnotit závazky, zvolené podle článku 8.

Článek 9 – Soudní moc

Odstavec 1

Strany se zavazují, že s ohledem na ty soudní obvody, ve kterých k tomu počet rezidentů používajících regionální jazyky nebo jazyky menšin, dává důvod, přijmou níže popsaná opatření podle situace každého z těchto jazyků a za podmínky, že využití výhod poskytnutých stávajícím odstavcem není soudcem považováno za překážku řádného vykonávání spravedlnosti:

a) v trestních řízeních

...

ii zaručit obviněnému právo používat jeho/její regionální jazyk nebo jazyk menšiny; a/nebo

248. V prvním cyklu monitorování se Výbor expertů vzhledem k vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny nedozvěděl o žádných problémech s ohledem na implementaci závazku, a byl důkaz o tom, že se slovenština používá u soudu. Avšak vzhledem k tomu, že právo používat slovenský jazyk není garantováno zákonem, pokud dotyčná osoba mluví rovněž česky, Výbor expertů považoval závazek za splněný pouze částečně. Výbor expertů vyzval české úřady k odstranění podmínky z legislativy, že osoba musí předtím, než může v trestních řízeních používat slovenštinu, prohlásit, že neovládá češtinu.
249. Podle informací obdržených od úřadů nebyly v praxi hlášeny žádné problémy, a proto nejsou nutné žádné změny ve stávajícím legislativním rámci. Výbor expertů žádá úřady, aby v další pravidelné zprávě poskytly další informace o způsobu, jak bude tento závazek implementován v praxi.
250. Výbor expertů chápe, že právní překážka v současné době v praxi nevytváří praktické problémy při používání slovenštiny. Nicméně Výbor expertů zdůrazňuje, že podle Charty musí

být garantováno právo obviněného používat jeho nebo její regionální jazyk nebo jazyk jeho nebo její menšiny, i když tato osoba ovládá úřední jazyk.

251. Avšak Výbor expertů považuje závazek za částečně splněný. Výbor expertů podněcuje české úřady k tomu, aby z legislativy odstranily podmínku, že osoba musí předtím, než může v trestních řízeních použít slovenštinu, prohlásit, že neovládá češtinu.

iv na vyžádání předložit dokumenty, související se soudními řízeními, v relevantním regionálním jazyce nebo jazyce menšiny,

pokud to bude nezbytné, využití tlumočnicků a překladů, které nebudou pro osobu, které se to týká, znamenat žádné výdaje navíc;

252. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za nesplněný, protože právo používat slovenštinu nebylo zaručeno, pokud jednotlivec mluvil česky. Výbor expertů vyzval úřady k tomu, aby odstranily podmínku, že osoba musí prohlásit, že neovládá češtinu, než jí budou dokumenty, týkající se trestních řízení, předloženy ve slovenském jazyce.

253. Podle informací získaných od úřadů nebyly v praxi hlášeny žádné problémy, a proto nejsou nutné žádné změny ve stávajícím právním rámci.

254. Výbor expertů zdůrazňuje, že podle Charty musí být dokumenty, týkající se soudních řízení, na vyžádání předloženy ve slovenském jazyce, i když příslušná osoba češtinu ovládá.

255. Výbor expertů podněcuje úřady k tomu, aby odstranily podmínku, že osoba musí předtím, než jí budou předloženy dokumenty, týkající se trestních řízení, ve slovenském jazyce, prohlásit, že neovládá češtinu.

Článek 11 – Média

Odstavec 1

Strany se zavazují, že těm, kdo v rámci území, na kterých se těmito jazyky mluví, používají regionální jazyky nebo jazyky menšiny, podle situace každého jazyka, do rozsahu, do jakého jsou veřejné orgány přímo nebo nepřímo kompetentní, mají pravomoc nebo v této oblasti hrají určitou roli, a respektují princip nezávislosti a autonomie médií:

a) do rozsahu, do jakého rozhlas a televize vykonávají misi veřejné služby:

...

iii adekvátním způsobem zajistí, aby ti, co vysílají, nabízeli programy v regionálních jazycích nebo v jazycích menšiny;

256. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek s ohledem na rozhlasové vysílání za splněný. Podnítil úřady k poskytnutí dalších informací o přítomnosti slovenského jazyka v televizi v České republice v následující pravidelné zprávě.

257. Ve druhé pravidelné zprávě nejsou poskytnuty žádné informace, týkající se televizních programů. V průběhu návštěvy na místě byl Výbor expertů informován o tom, že jediným programem na České televizi, který je ve slovenském jazyce, je seriál, produkováný na Slovensku, který začal být vysílán v původním jazyce nedávno. Zástupci slovensky mluvících občanů znovu prohlásili, že by uvítali televizní program ve slovenštině.

258. Co se týká rozhlasového vysílání, české národní a regionální rozhlasové stanice nadále vysílají slovenské programy a slovensky mluvící občané jsou s nabídkou Českého rozhlasu spokojeni. Nicméně Výbor expertů byl zástupci slovensky mluvících občanů informován o tom, že trvání slovenského programu v rozhlasové stanici ČR 1 Radiožurnál se snížilo na 45 minut.
259. Ve světle obdržených informací považuje Výbor expertů závazek za splněný s ohledem na rozhlasové vysílání. Co se týká televizního vysílání, považuje závazek za nesplněný.
260. Výbor expertů podněcuje úřady k tomu, aby přijaly opatření k zajištění toho, že veřejnoprávní televize bude vysílat programy ve slovenském jazyce.
- b) ...*
- ii povzbudit a/nebo usnadnit pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních jazycích nebo v jazycích menšiny;*
261. V první hodnotící zprávě nebylo Výboru expertů jasné, do jakého rozsahu jsou vysílány slovenské programy na soukromých rozhlasových stanicích, a podnítil úřady k tomu, aby v následující pravidelné zprávě poskytly další informace.
262. Výboru expertů nebyly dány k dispozici žádné další informace, týkající se přítomnosti slovenštiny na soukromých rozhlasových stanicích. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury dohlíží na grantový program, podporující média v jazycích národnostních menšin a mohou být financovány projekty, související s produkcí rozhlasových a televizních programů v těchto jazycích. Avšak tato informace je relevantní podle článku 11 odstavec 1 d.
263. Výbor expertů nebyl informován o žádných opatřeních, přijatých českými orgány, jako je financování nebo povolování opatření na podporu a/nebo usnadnění vysílání rozhlasových programů ve slovenštině na soukromých rozhlasových stanicích.
264. Výbor expertů považuje závazek za nesplněný. Povzbuzuje české úřady k tomu, aby přijaly opatření na podporu a/nebo usnadnění pravidelného vysílání programů ve slovenštině na soukromých rozhlasových stanicích.
- d) podpořit a/nebo usnadnit produkci a distribuci audio a audiovizuálních děl v regionálních jazycích nebo v jazycích menšin;*
265. V prvním cyklu monitorování byl Výbor expertů informován o tom, že ve všeobecném rozpočtu Ministerstva kultury jsou k dispozici finanční prostředky na audio a audiovizuální díla, která jsou věnována propagaci kulturních aktivit národnostních menšin. Nicméně Výbor expertů nebyl informován o žádných audio nebo audiovizuálních produkcích ve slovenštině a neučinil závěr ohledně tohoto závazku. Požádal české úřady o poskytnutí relevantních informací v následující pravidelné zprávě.
266. Podle druhé pravidelné zprávy Ministerstvo kultury dohlíží na grantový program na podporu médií v jazycích národnostních menšin, a mohou být financovány projekty, související s produkcí rozhlasových a televizních programů v těchto jazycích. V roce 2009 bylo na produkci rozhlasového programu ve slovenštině přiděleno 60 000 Kč (2 400 eur), jednalo se o část projektu *Džavotanie* v rámci vysílání Českého rozhlasu Leonardo. Program byl rovněž financován v roce 2010. Na produkci, distribuci a propagaci kinematografických děl národnostních menšin lze rovněž použít Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie. Avšak není jasné, jestli jsou v rámci Státního fondu pro podporu a rozvoj

české kinematografie vyhrazeny nějaké zvláštní fondy na produkci v regionálních jazycích nebo v jazycích menšin.

267. Výbor expertů považuje závazek za částečně splněný.

e) i podpořit a/nebo usnadnit tvorbu a/nebo zachování alespoň jednoho titulu novin v regionálních jazycích nebo v jazycích menšin;

268. V první hodnotící zprávě Výbor expertů zaznamenal, že periodika, která jsou dotována českými úřady, nespádají pod definici novin. Považoval závazek za nesplněný a podnítil české úřady k usnadnění tvorby a zachování novin ve slovenském jazyce.

269. Podle druhé pravidelné zprávy v roce 2010 obdržely měsíčníky *Slovenské dotyky a Listy*, dvoměsíčník *Slovenské Korene* a část rozhlasového programu v rámci projektu *Džavotanie* 4,2 milionů Kč (172 000 eur). Tato částka je nižší než v letech 2008 a 2009. Slovensky mluvící občané rovněž upozornili Výbor expertů na snižující se finanční prostředky na podporu tiskových médií.

270. Stále neexistuje žádné periodikum ve slovenštině, které by spadalo pod definici novin.

271. Výbor expertů považuje závazek za nesplněný. Žádá české úřady, aby ve spolupráci se slovensky mluvícími občany usnadnily tvorbu a zachování novin ve slovenském jazyce.

Článek 12 – Kulturní aktivity a zařízení

Odstavec 1

S ohledem na kulturní aktivity a zařízení – zejména knihovny, video knihovny, kulturní centra, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární díla a filmovou produkci, kulturní projevy v nářečích, festivaly a kulturní průmysl, mezi jiným včetně využívání nových technologií – se Strany zavazují, že v rámci území, na kterém se takovými jazyky mluví, a do rozsahu, do jakého jsou veřejné orgány kompetentní, budou mít pravomoc nebo hrát roli v této oblasti:

a) podporovat typy projevu a iniciativy, které jsou specifické pro regionální jazyky nebo jazyky menšin a starat se o různé prostředky přístupu k pracím, produkováným v těchto jazycích;

272. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za splněný.

273. Podle druhé pravidelné zprávy poskytuje Ministerstvo kultury podporu na kulturní aktivity národnostních menšin. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy navíc dotuje knihovny, aby poskytlo přístup k literatuře v jazycích národnostních menšin, a dotace mohou být poskytnuty také na vydání děl v jazycích národnostních menšin.

274. Výbor expertů považuje závazek za splněný.

g) podpořit a/nebo usnadnit vytvoření orgánu nebo orgánů, odpovědných za sběr, uchovávání kopií a prezentaci nebo zveřejnění děl, produkováných v regionálních jazycích nebo v jazycích národnostních menšin;

275. V prvním cyklu monitorování Výbor expertů nevěděl o existenci dokumentačního centra pro slovenský jazyk, ačkoliv Ministerstvo kultury dotovalo projekty na založení takových orgánů. Výbor expertů nebyl schopen učinit závěr ohledně tohoto závazku a požádal úřady o poskytnutí relevantních informací v následující pravidelné zprávě.

276. Ve druhé pravidelné zprávě úřady uvádí, že neexistují žádné samostatné archivy děl, vytvořených v jazycích menšin a odvolávají se na dotace Ministerstva kultury na projekty, zaměřené na vytvoření dokumentárních center pro menšiny.

277. V průběhu návštěvy na místě byl Výbor expertů informován o existenci dokumentárního a muzejního centra slovenské menšiny (Slovenského institutu) v Praze, které dostává dotace z výše zmíněných fondů. Proto Výbor expertů považuje závazek za splněný.

Odstavec 2

S ohledem na území, jiná než ta, na kterých se tradičně používají regionální jazyky nebo jazyky menšin, se Strany zavazují, že pokud k tomu dá počet uživatelů regionálního jazyka nebo jazyka menšiny oprávnění, povolí, podpoří a/nebo poskytnou vhodné kulturní aktivity a zařízení v souladu s předcházejícím odstavcem.

278. Ve druhé pravidelné zprávě české úřady prezentují informace, týkající se slovenského jazyka podle článku 12 odstavce 2, jako je česko-slovenské setkání mladých amatérských herců v Šumperku. V průběhu návštěvy na místě byl Výbor expertů navíc informován o tom, že slovenské asociace organizují kulturní aktivity také v oblastech, kam se slovensky mluvící občané přestěhovali po roce 1992. Výbor expertů považuje závazek za splněný.

Odstavec 3

Strany se zavazují, že při prosazování své kulturní politiky v zahraničí učiní vhodná opatření, týkající se regionálních jazyků nebo jazyků menšin a kultur, které reflektují.

279. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za nesplněný. Podněcoval české úřady k tomu, aby ve své další pravidelné zprávě poskytly příklady o tom, jak se odráží skutečnost, že se v České republice mluví slovensky, v kulturní politice v zahraničí.
280. Ve druhé pravidelné zprávě úřady konstatují, že Ministerstvo kultury na základě grantového programu podporuje účast amatérských uměleckých souborů na kulturních akcích v zahraničí, čímž umožňuje představení na zahraničních festivalech a soutěžích v regionálních jazycích nebo v jazycích menšin, a také přispívá k propojení lidí, kteří mluví regionálními jazyky nebo jazyky menšin v České republice a jejích spřízněných státech.
281. Výbor expertů si vzpomíná na to, že stávající závazek se týká především způsobu, jakým země v zahraničí prezentuje své vlastní různorodé lingvistické a kulturní dědictví. To by se mohlo skládat z kulturních výměn, odkazů na regionální jazyky a jazyky menšin, kterými se mluví v České republice, v kontextu výstav nebo akcí, nebo informačních materiálů, týkajících se regionálních jazyků nebo jazyků menšin v České republice, jejichž cílem je veřejná mezinárodní akce.²⁴
282. V průběhu návštěvy na místě byl Výbor expertů informován o tom, že českou kulturní politiku v zahraničí provádí Česká kulturní centra, která jsou koordinována Ministerstvem zahraničních věcí.
283. Výbor expertů neobdržel žádné příklady o tom, jak se způsob, jakým se v České republice mluví slovensky, odráží v kulturní politice v zahraničí. Proto se drží svého původního závěru, že závazek není splněn.
284. Výbor expertů žádá úřady o to, aby vhodným způsobem zajistili prezentaci slovenského jazyka a kultury, kterou odráží, ve své kulturní politice v zahraničí, a aby v další pravidelné zprávě poskytly podrobné informace.

---

²⁴ Viz 1. Zpráva Výboru expertů o České republice, ECRML (2009) 7, odstavec 314, 2. Zpráva Výboru expertů o Rakousku, ECRML (2008) 10, odstavec 176.

Článek 13 – Hospodářský a společenský život

Odstavec 1

S ohledem na hospodářské a společenské aktivity se Strany zavazují, že v rámci celé země:

- c) *budou bránit praktikám, jejichž cílem je odradit od používání regionálních jazyků nebo jazyků menšin v souvislosti s hospodářskými a společenskými aktivitami;*

285. V první hodnotící zprávě Výbor expertů považoval závazek za splněný s tím, že bral v úvahu ustanovení českého zákoníku práce a to, že v souvislosti s tímto ustanovením nebyly podány žádné stížnosti.

286. Ve druhé pravidelné zprávě úřady Výbor expertů informují o tom, že v září 2009 vstoupil v platnost antidiskriminační zákon (zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změnách některých zákonů), který vynucuje právo na rovné zacházení a nediskriminaci v oblastech, jako je právo na zaměstnání a přístup k zaměstnání nebo podnikání, přístup ke zdravotní péči, přístup ke vzdělání a přístup ke zboží a službám. Antidiskriminační zákon vedl ke změnám v řadě dalších zákonů tím, že přidal ustanovení, zakazující přímou a nepřímou diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu nebo národnosti. Výbor expertů si nebyl vědom žádných praktik, které byly vytvořeny na odrazování od používání slovenského jazyka.

287. Výbor expertů považuje závazek za splněný.

Odstavec 2

S ohledem na hospodářské a společenské aktivity se Strany zavazují, že do té míry, do jaké mají jako veřejné orgány kompetenci, v rámci území, na kterém se používají regionální jazyky nebo jazyky menšin, a do té míry, do jaké to je rozumně možné

...

- e) *zajistí, aby byly informace, poskytované kompetentními veřejnými orgány, týkající se práv spotřebitelů, dány k dispozici v regionálních jazycích nebo jazycích menšin.*

288. V první hodnotící zprávě byl Výbor expertů informován o tom, že Evropské spotřebitelské centrum, zřízené Ministerstvem průmyslu a obchodu, poskytuje informace *mimo jiné* ve slovenském jazyce, ale na jeho webových stránkách nemohl žádné takové informace najít. Výbor expertů neučinil závěr ohledně tohoto závazku a požádal úřady o poskytnutí relevantních podrobností v další pravidelné zprávě.

289. Ve druhé pravidelné zprávě úřady poskytují stejné informace.

290. Výbor expertů není v pozici, aby mohl učinit závěr ohledně tohoto závazku, a požaduje od českých úřadů, aby v následující pravidelné zprávě poskytly podrobné informace o materiálech ohledně práv spotřebitelů, které jsou poskytovány ve slovenském jazyce.

Článek 14 – Přeshraniční výměny

Strany se zavazují:

- a) *aplikovat existující bilaterální a multilaterální smlouvy, které je zavazují se Státy, ve kterých se používá stejný jazyk v identické nebo podobné formě, nebo pokud to bude nezbytné, snažit se*

o uzavření takových dohod takovým způsobem, aby byly podporovány kontakty mezi uživateli stejného jazyka v daných Státech v oblasti kultury, vzdělávání, informací, odborného školení a neustálého vzdělávání;

291. V první hodnotící zprávě nebylo Výboru expertů jasné, jak smlouvy uzavřené mezi Českou republikou a Slovenskem podporují kontakty mezi slovensky mluvícími občany v obou zemích. Výbor expertů nebyl schopen učinit závěr ohledně tohoto závazku a požádal úřady, aby v další pravidelné zprávě poskytly relevantní informace.
292. Ve druhé pravidelné zprávě se úřady odvolávají na spolupráci v kulturní oblasti na základě dohody a protokolů o kulturní spolupráci mezi Ministerstvy kultury obou zemí a na představení slovenských umělců v České republice.
293. V souvislosti se závazky v oblasti vzdělávání úřady uvádí, že většina smluv uzavřených se spřízněnými státy obsahuje ustanovení, týkající se stipendií na letní jazykové kursy nebo pro studenty a učitele, a na podporu výuky jazyků.
294. Výbor expertů považuje závazek za splněný, přesto však žádá české úřady, aby poskytly konkrétní příklady, vyplývající ze smluv se Slovenskem, a podporující kontakty mezi osobami, mluvícími v obou zemích slovensky, v oblasti kultury, vzdělávání, informací, odborného školení a neustálého vzdělávání.

Kapitola 4 Zjištění a navrhovaná doporučení

4.1 Zjištění Výboru expertů ve druhém monitorovacím cyklu

A. Výbor expertů oceňuje vynikající spolupráci s českými orgány během přípravy a realizace návštěvy v České republice.

B. Legislativní rámec České republiky na ochranu a propagaci regionálních či menšinových jazyků je i přes dílčí nedostatky, které Výbor expertů nastínil ve svých hodnotících zprávách, celkově dobře rozvinut. České orgány zpracovaly dodatky národní legislativy, které se s těmito nedostatky vyrovnávají. Tato skutečnost prokazuje seriózní závazek a úmysl České republiky neustále rozvíjet a posilovat postavení svých regionálních či menšinových jazyků.

C. Česká republika má vcelku dobře zavedený systém institucionálního zastoupení obyvatel hovořících regionálním či menšinovým jazykem založený na existenci výborů pro národnostní menšiny na centrální, krajské a místní úrovni. Stávající systém zastoupení na místní úrovni je však v některých případech překážkou propagace regionálních či menšinových jazyků. Problémy související se zastoupením na místní úrovni spočívají v desetiprocentním limitu, využití údajů ze sčítání lidu jako jediného zdroje pro stanovení velikosti skupin národnostních menšin a složení výborů pro národnostní menšiny.

D. Česká republika každoročně vyčleňuje na aktivity národnostních menšin včetně podpory jejich jazyka v rozpočtu určitou částku. Kromě toho vláda zřídila samostatný grantový program na podporu realizace Charty. Vzhledem k finanční krizi se však celkový objem finančních prostředků na podporu národnostních menšin snížil.

E. Kromě polštiny se ostatní regionální či menšinové jazyky, jimiž se hovoří v České republice, vyskytují řídko a jejich výskyt je rozptýlen na celém území státu. Pokud mají tyto jazyky přežít jako živé jazyky České republiky, je třeba okamžitě přijmout rozhodná a konkrétní opatření. U němčiny a romštiny stále neexistuje žádná strukturovaná a systematická jazyková politika.

F. Co se týče romštiny, Česká republika uskutečnila určité pozitivní kroky, včetně kulturních aktivit, výzkumu a publikací. Dobrým příkladem je komplexní sociolingvistický průzkum užívání jazyka a jazykových postojů, který realizovala Univerzita Karlova. Situace romštiny v České republice zůstává však i nadále ovlivněna historickým sociálním vyloučením a negativním vnímáním Romů ze strany veřejnosti. Jazyk má nízkou prestiž. Obyvatelé hovořící romštinou trpí tím, že je média líčí ve špatném světle. Tyto faktory představují překážku pro uplatnění Charty u romštiny. V televizi či rozhlasu lze romštinu slyšet jen zřídka, i když byl zaznamenán určitý pokrok. Jazyk se ani nadále prakticky neobjevuje v předškolním a základním vzdělání.

G. Vzdělávání dětí hovořících romštinou se soustřeďuje na sociální integraci, ale tato skutečnost jde na úkor vzdělávání s romštinou jako vyučovacím jazykem nebo výuky romštiny ve třídách. Důraz je i nadále kladen na asimilaci romských dětí, která nebere náležitý ohled na jejich kulturní, etnická a lingvistická specifika a nepřikládá jim náležitou hodnotu projevující se tím, že se děti budou o těchto skutečnostech učit. Stále se objevují zprávy o tom, že na některých školách mají děti zakázáno hovořit romsky. Romské děti trpí nedostatkem sebeúcty a odcizením, což pro cíl sociální integrace představuje překážku. Kromě toho navštěvuje neúměrně vysoký počet romských dětí praktické školy, které byly zřízeny po uzavření zvláštních škol, přičemž výběr dětí pro tyto školy není přizpůsoben specifickým sociálním, kulturní a jazykovým předpokladům romských dětí.

H. Německy hovořící obyvatelé jsou rozptýleni po celém území České republiky. Řada lidí v České republice si stále němčinu spojuje s německou okupací během 2. světové války, takže pro osoby, které tímto jazykem hovoří, je jeho používání ve veřejném životě stále obtížné. Německy hovořící obyvatelé jsou vesměs starší a přenos mezi generacemi se vytrácí. Proto jsou zapotřebí okamžité a rezolutní opatření, má-li němčina v České republice zůstat živým jazykem. I když se němčina ve velkém rozsahu vyučuje jako cizí jazyk, vzdělávání v němčině jako mateřském jazyce je na všech úrovních nesourodé.

I. Situace polštiny zůstává celkově dobrá, a to i v oblasti vzdělávání, zejména na předškolní a základní úrovni, kde se počty žáků zvýšily. Došlo však ke snížení počtu škol s polštinou jako vyučovacím jazykem na všech úrovních. Co se týče trestního řízení, je podle stávajících českých zákonů užití polštiny možné pouze v případech, kdy příslušná osoba prohlásí, že neumí česky. I když polštinu lze používat při jednáních s orgány státní správy a samosprávy, neexistuje v tomto ohledu žádná systematická strukturovaná politika a osoby hovořící polsky vesměs nejsou o této možnosti informovány.

J. Instalace dvojjazyčných nápisů v polštině a češtině pokračuje, ale v některých případech se tento proces potýká s problémy souvisejícími se systémem výborů pro národnostní menšiny. Instalace dvojjazyčných nápisů vyvolává stále napětí a dochází k opakovanému poškozování těchto nápisů.

K. Situace polštiny v rozhlase je celkově uspokojivá, ale nabídka polských programů v televizi je nedostatečná.

L. Vzhledem k tomu, že čeština a slovenština jsou si podobné a Češi a Slováci si navzájem rozumějí, a také vzhledem ke specifickým historickým okolnostem se problémy s praktickým užíváním slovenštiny vyskytují jen zřídka. V některých oblastech veřejného života má slovenština stejné postavení jako čeština. Měla by však být přijata opatření, aby slovenština mohla být nabídnuta jako školní předmět tam, kde je o ni zájem, a na podporu slovenštiny ve sdělovacích prostředcích.

M. Výbor expertů má závěrem za to, že je třeba zvýšit povědomí česky hovořící většiny obyvatel o regionálních či menšinových jazycích České republiky jako nedílné součásti jejího kulturního dědictví. Za tímto účelem je třeba vynaložit cílené úsilí na zlepšení *image* komunit hovořících regionálními či menšinovými jazyky ve sdělovacích prostředcích, paušálně informovat obyvatelstvo o jazycích a kulturách, které se v nich projevují, a vytvořit atmosféru respektu, tolerance a vzájemného porozumění.

4.2 Doporučení navrhovaná na základě výsledků druhého monitorovacího cyklu

Výbor expertů si je vědom úsilí, které české orgány vynaložily na ochranu regionálních a menšinových jazyků užívaných v České republice, ale ve svém hodnocení se rozhodl soustředit na některé nejzávažnější nedostatky při uplatňování Charty. Doporučení, která Výbor expertů předloží Výboru ministrů, by však neměla být interpretována jako výroky snižující relevanci ostatních detailnějších postřehů uvedených ve zprávě, které mají svoji vlastní platnost. Doporučení navrhovaná Výborem expertů jsou tedy koncipována adekvátně.

Výbor expertů Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v souladu s čl. 16, odst. 4 Charty na základě informací obsažených v této zprávě navrhuje, aby Výbor ministrů předložil České republice následující doporučení:

Výbor ministrů,

v souladu s čl. 16 Evropské charty regionálních či menšinových jazyků;

s přihlédnutím k prohlášením předloženým Českou republikou 15. listopadu 2006;

bera na vědomí hodnocení uplatňování Charty v České republice, které zpracoval;

uvědomuje si, že toto hodnocení vychází z informací poskytnutých Českou republikou v její národní zprávě, doplňující informací poskytnutých českými orgány, informací poskytnutých orgány a sdruženími legálně působícími v České republice a informací získaných Výborem expertů během jeho návštěvy v České republice;

[bera na vědomí připomínky českých orgánů k obsahu zprávy zpracované Výborem expertů;]

Doporučuje, aby orgány České republiky přihlédly ke všem postřehům a doporučením Výboru expertů a přednostně:

1. pokračovaly v úsilí na podporu povědomí a tolerance ve vztahu k regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, které představují, jako součásti nedílného kulturního dědictví České republiky, a to jak v obecných osnovách na všech stupních vzdělávání, tak ve sdělovacích prostředcích;
2. dále zlepšovaly legislativu týkající se výborů pro národnostní menšiny tak, aby tyto výbory nebyly překážkou uplatňování a realizace Charty, včetně výuky a vzdělávání v regionálních a menšinových jazycích a instalace dvojjazyčných topografických označení a nápisů;
3. přijaly strukturovanou a systematickou politiku na ochranu a propagaci němčiny a romštiny a vytvořily příznivé podmínky pro jejich používání ve veřejném životě;
4. přijaly opatření zajišťující dostupnost výuky v němčině a romštině a výuky němčiny a romštiny ve spolupráci s osobami, které těmito jazyky hovoří;
5. pokračovaly v úsilí směřujícímu k tomu, aby ve školách nedocházelo k zákazům romštiny či odrazování od jejího používání.

Dodatek 1: Nástroj ratifikace:

Česká republika :

Prohlášení obsažené v ratifikačním dokumentu předloženém 15. listopadu 2006 – originál v angličtině
Česká republika tímto prohlašuje, že bude uplatňovat ustanovení Charty v souladu se svým ústavním pořádkem a příslušnými mezinárodními smlouvami, jimiž je vázána.

I když v České republice neexistuje obecná právní úprava týkající se oficiálního jazyka země, pro účely Charty budou za menšinové jazyky považovány jazyky splňující podmínky uvedené v článku 1.a. V souladu s Chartou Česká republika tedy prohlašuje, že považuje slovenštinu, polštinu, němčinu a romštinu za menšinové jazyky, jimiž se hovoří na jejím území a vůči nimž bude uplatňovat ustanovení Části II Charty.

Období od - do: 1/3/2007 -

Předchozí prohlášení se týká článku : 1

Prohlášení obsažené v ratifikačním dokumentu předloženém 15. listopadu 2006 – originál v angličtině

Česká republika tímto prohlašuje, že na základě ustanovení článku 2, odst. 2, a článku 3, odst. 1, Charty bude vůči výše uvedeným jazykům uplatňovat následující vybraná ustanovení Části III Charty:

Polština v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná:

Článek 8, odstavec 1 a (i), a (ii), b (i), b (ii), c (i), c (ii), d (ii), e (iii), f (iii), g, h, i, odstavec 2;

Článek 9, odstavec 1 a (ii), a (iii), a (iv), b (ii), b (iii), c (ii), c (iii), d, odstavec 2 a;

Článek 10, odstavec 1 a (iv), odstavec 2 b, e, f, g, odstavec 4 a, odstavec 5;

Článek 11, odstavec 1 a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), odstavec 2;

Článek 12, odstavec 1 a, f, g, odstavec 2, odstavec 3;

Článek 13, odstavec 1 c, odstavec 2 e;

Článek 14 a, b.

Slovenština na celém území České republiky :

Článek 8, odstavec 1 a (iv), b (iv), e (iii), g, i, odstavec 2;

Článek 9, odstavec 1 a (ii), a (iii), a (iv), b (ii), b (iii), c (ii), c (iii), d, odstavec 2 a;

Článek 10, odstavec 1 a (iv), a (v), odstavec 2 b, e, f, odstavec 3 c, odstavec 4 a, odstavec 5;

Článek 11, odstavec 1 a (iii), b (ii), d, e (i), odstavec 2;

Článek 12, odstavec 1 a, f, g, odstavec 2, odstavec 3;

Článek 13, odstavec 1 c, odstavec 2 e;

Článek 14 a, b.

Období od - do: 1/3/2007 -

Předchozí prohlášení se týká článků: 2, 3